

Núm 10, juliol-agost-setembre de 2012

Ase a prop del Segre

Foto: Gael Piguillem

Índex

- Pàg. 3, Nosaltres, els cerdans, Alfred Pérez-Bastardas
- Pàg. 4, *Ciència Ficció: "Tormenta solar"*, Enric Quílez i Castro
- Pàg. 5, *A les telúries: "Revifalles"*, Enric Quílez i Castro
- Pàg. 6, *Poesia*, Màrius Torres
- Pàg. 7, *El parc dels búnquers, el centre de difusió d'una història desconeguda*, Gerard Cunill
- Pàg. 8, *Tecnologia: "iCiutadans per una iSocietat"*, Francesc X. Esteban
- Pàg. 10, *L'Alhambra de Granada*, Miquel Llimona
- Pàg. 12, *El Baridà desconegut*, Alfred Pérez-Bastardas
- Pàg. 13, *Salvant la Festa Major*, Alfons Mills Munt
- Pàg. 14, *Les vegueries avui: en perspectiva pirinenca*, Amadeu Gallart
- Pàg. 15, *Hèrcules, el fundador de Llivia*, Joan Soler i Amigó
- Pàg. 16, *Liber feudorum ceritaniae: Cerdanya mil anys enrere*, Marta Punsola i Munárriz
- Pàg. 20, *Repartir la culpa*, Jaume Piguillem Pérez de Rozas
- Pàg. 21, *Els festivals de cinema, espècies en perill d'extinció?*, Jordi Forcada Nicolau
- Pàg. 22, *Cerdanyisme i Turisme, dues maneres d'entendre la Cerdanya?*, Alfred Pérez-Bastardas
- Pàg. 23, *Mantenir viva la memòria*, Guillem Lluch i Torres
- Pàg. 24, *Puigcerdà (1874-1936): El meravellós entorn de Rigolisa (II)*, Enric Quílez i Castro
- Pàg. 26, *El Corpus Documentale Latinum Cataloniae (CODOLCAT)*, Marta Punsola i Munárriz
- Pàg. 27, *"La Cerdanya, Pyrénées catalanes"*, o la propaganda turística dels anys trenta, Alfred Pérez-Bastardas
- Pàg. 33, *Fusions de municipis: una solució?*, Manel Figuera i Abadal
- Pàg. 34, *Activitats del Grup de Recerca de Cerdanya*

Editorial

El número 10 de la Querol surt amb una mica de retard, però farcida d'articles de contingut històric, polític i cultural d'allò més divers. Hem volgut celebrar aquest desè número amb un contingut extra a la nostra revista. A part dels habituals articles de seccions fixes i d'opinió.

Esperem que us agradi el contingut d'aquest número.

Si voleu escriure algun article per la nostra revista sobre temàtica preferentment cerdana, només cal que ens el trameteu a la següent adreça electrònica:

grup@recercacerdanya.org

Enric Quílez i Castro

President del Grup de Recerca de Cerdanya

Director: Enric Quílez i Castro

Coordinador General: Alfred Pérez-Bastardas

Maquetador: Enric Quílez i Castro

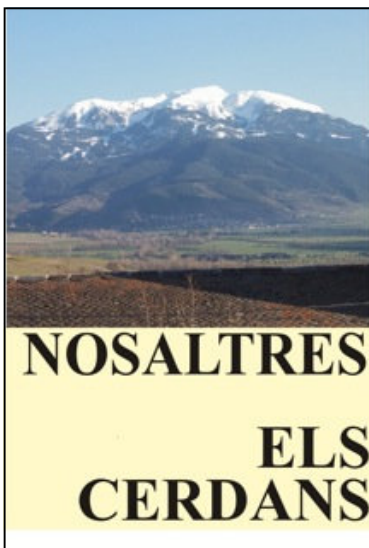
Internet: Gael Piguillem i Boladeras

Col·laboradors Habituals:

Gerard Cunill
Francesc X. Esteban
Manel Figuera i Abadal
Jordi Forcada i Nicolau
Miquel Llimona
Guillem Lluch i Torres
Alfons Mills i Munt
Alfred Pérez-Bastardas
Gael Piguillem i Boladeras
Enric Quílez i Castro

Nosaltres, els cerdans

Per Alfred Pérez-Bastardas (*)

Ara que fa cinquanta anys de la publicació per Edicions 62 del llibre més emblemàtic de Joan Fuster, *Nosaltres, els valencians*, i uns quants més de la *Notícia de Catalunya* de Jaume Vicens Vives, que analitzaven històricament les trajectòries polítiques, socials i culturals de dues societats associades en la història, crec que també nosaltres en podríem treure conseqüències beneficioses i un enriquiment intel·lectual profund si traspassant els límits de territori i de circumstàncies històriques, ens proposem de repensar

el col·lectiu cerdà amb els atributs pertinents que tenim com a pirinencs i europeus.

La història sempre té connotacions que ens ajuden a conèixer-nos i examinar-nos. Pensar-nos a nosaltres mateixos, com a petit país pirinenc de la Cerdanya, pot obrir horitzons nous i sobretot pot oferir-nos un mirall per veure'ns millor.

Nosaltres, els cerdans, ha d'ésser un examen identitari de qui som aquests pirinencs anomenats cerdans, com ens hem comportat durant segles, què ens atribuïm com a col·lectivitat pirinenca, i quin és el futur que ens depara; cap a on volem anar, amb quines eines hem de construir el futur comarcal, sempre lligat a la identificació d'un conjunt que ens apropa a d'altres petits països pirinencs.

Aquesta és la proposta, encaminada a l'autoanàlisi, l'examen retrospectiu que ens porti al futur, perquè d'aquest estudi en depèn la nostra història moderna, l'economia, el viure i la llibertat cerdanes.

Amb *Nosaltres, els cerdans*, podem tenir una eina que ens porti a un espai de temps per controlar nosaltres mateixos els eixos de la nostra vida, vull dir del nostre futur. Com som i de quina manera actuem, com tenim les nostres relacions intercomarcals, supracomarcals, o interpirinenques. Com ens analitzem en funció dels nostres interessos i de quina manera fem un seguiment dels darrers anys passats. Però també dels tres segles passats, que han deixat un pòsit de preocupacions, de resistencialisme o de despreocupació pel territori. I refent la nostra història de col·lectivitat, podem també saber-ne el rumb per a on cal seguir. De quins han de ser els nostres compromisos, els nostres desitjos, els nous camins per seguir com som, és a dir, un país pirinenc anomenat Cerdanya, que malgrat la divisió, ha de trobar la força de la unió, de la identitat i de la singularitat. De no fer-ho, sempre hi ha el perill de perdre'ns.

Nosaltres, els cerdans, podria aportar-nos doncs, aquests coneixements imprescindibles per la nostra identificació i reconeixement personal. Però ens cal trobar la persona que ho vulgui examinar, que hi treballi per a escriure'n la resposta. Això és el més difícil, encara que també podria ser un col·lectiu que ens apropi i ens aporti aquestes reflexions.

Nosaltres, els cerdans, és tanmateix un exemple del *Nosal-*

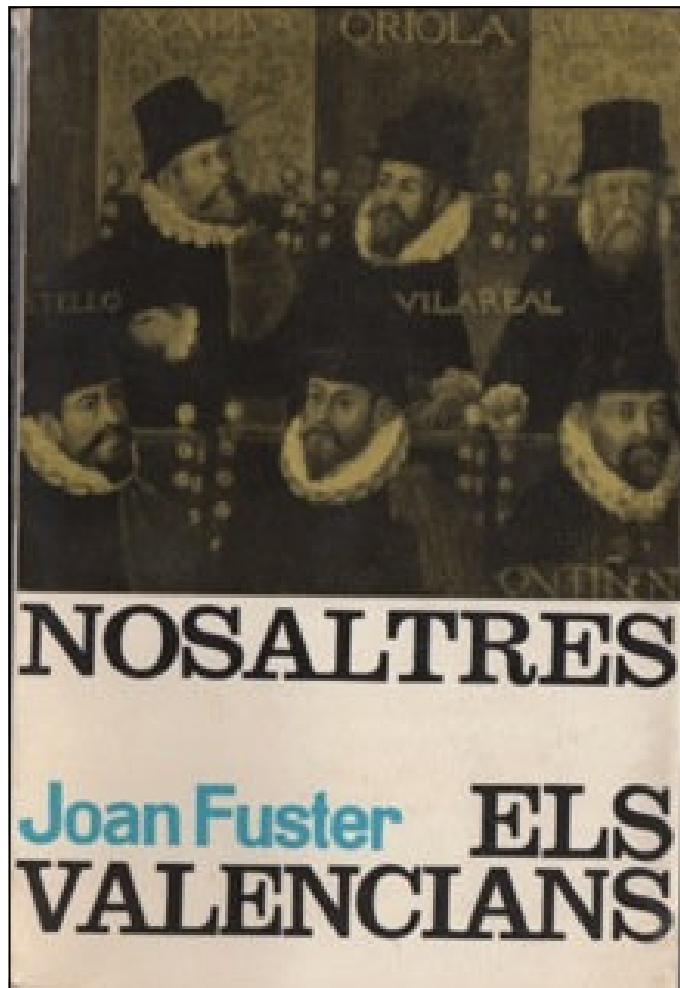
tres, els urgellencs, o *Nosaltres, els aranesos*, per arribar, és clar a totes les comarques de l'Alt Pirineu. De les "valls neutres d'Andorra", darrer territori de la Marca Hispànica que queda com a autònom, crec que aquestes qüestions les han anat resolent a través del temps, i així el seu "*Nosaltres, els andorrans*" ha estat un pensament que han anat analitzant, amb prou benefici propi.

Potser per al conjunt sí que també caldrà però, escriure un dia el llibre del *Nosaltres, els pirinencs...* que contempli tots aquests sentiments i ens podem mirar al mirall de la nostra realitat col·lectiva pirinenca, globalment pirinenca.

Per arribar aquí, necessitem, com ho va fer Joan Fuster pels valencians, ja fa més de cinquanta anys, de l'anàlisi psicològic, històric, econòmic, cultural i social de com som i com ens comportem com a cerdans. Cerdans de diversos estats, però a la fi cerdans de naixement, de convicció, de sentiments i d'adopció.

Nosaltres, els cerdans, un examen sociohistòric que necessitem per saber-nos actors i autors de la pròpia història d'aquest petit país cerdà, que junt amb tot el Pirineu vol encarar el segle XXI amb coneixement de causa.

(*) Historiador, de la Societat Catalana d'Estudis Històrics. És autor del llibre: "*Cerdanya. Quadern de notes*."

Ciència ficció: “Tormenta solar”

Per Enric Quílez i Castro

Tormenta solar
Sunstorm (2005)
Arthur C. Clarke & Stephen Baxter
Ed. La Factoría de Ideas, Col. Solaris Ficción
Pàgs.: 320
2011

Típic novel·la en col·laboració del Clarke dels darrers temps, amb un cert sabor als clàssics dels bons temps, però amb un estil clarament diferent.

La novel·la tracta d'una raça extraterrestre —els Primogènits— que decideixen carregar-se la Humanitat provocant una catastròfica tempesta solar i dels esforços d'aquesta per a salvar allò que es pugui del traumàtic event.

Malgrat que la causa són els alienígenes, aquests gairebé no surten a la trama. Només se suggereixen i de manera molt i molt superficial, d'igual manera que el món còpia de la Terra —Mir— al qual es veu transportada al començament dels fets una de les protagonistes. No deixa de ser una subtrama molt fluixa que no queda gaire clar què hi té a veure amb la resta de la novel·la.

Potser els secundaris són força més interessants que els personatges principals, tot i que en certa manera podria considerar-se una novel·la coral, més que no pas una novel·la amb un heroi clar i destacat. Cal remarcar la gran presència de caràcters femenins a la trama, tant entre els personatges principals, como entre els secundaris.

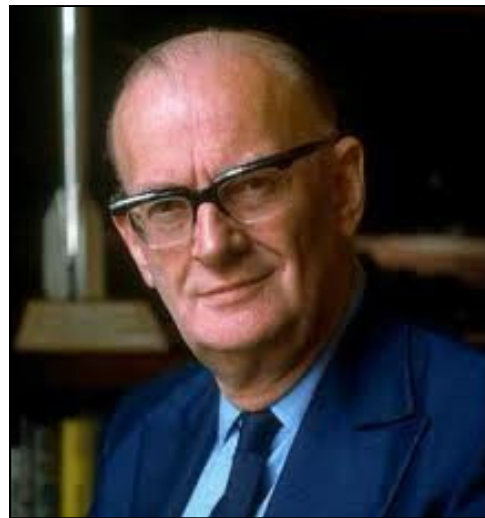
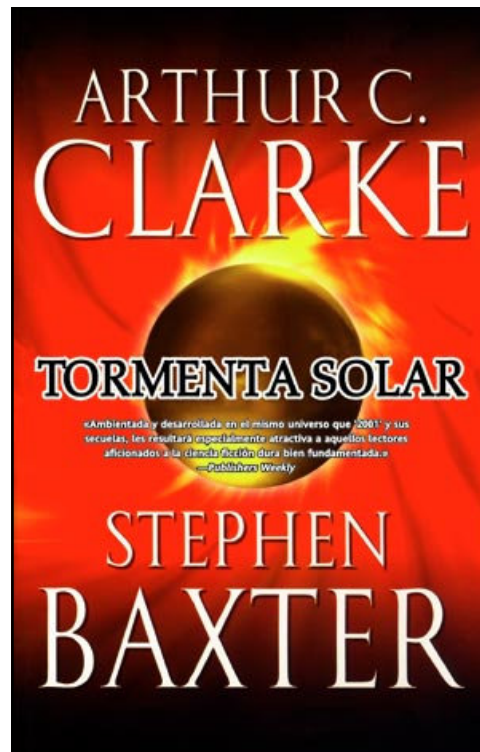
Sobre el tipus de ciència ficció, la podríem situar a mig camí entre el clàssic utopisme clarkià i les novel·les de ciència ficció dura (hard), combinada amb aventures (space opera).

Però sobre tot és una novel·la d'idees, molt en la línia de Clarke, amb capítols breus que fan que la novel·la sigui força llegible i que es vagi avançant ràpidament a la trama.

Pel que fa a les idees, no hi ha grans originalitats. Potser la més destacada sigui l'escut solar i la manera en què és controlat i fabricat. D'altra banda, apareixen idees molt típiques de la ciència ficció, com són les cúpules que protegeixen ciutats. I per descomptat, idees clàssiques de Clarke: les intel·ligències artificials, les disquisicions polítiques, les naus espacials, els xinesos anant a la seva, el món dividit en blocs, l'ascensor espacial, la conquesta de la Lluna, el fanatisme religiós, etc.

Els personatges, sense arribar a ser plans, no es desenvolupen potser tant com podrien donar de si. Potser perquè n'hi ha molts i en part perquè alguns dels personatges són ents, com Aristòtil o Atenea, o el mateix escut.

Finalment, afegir que el comentari que apareix a la portada sobre el fet que l'acció succeeix al mateix univers en què es desenvolupen els fets de 2001 i les seves seqüeles és del tot fals. L'única cosa que hi ha en comú és la base Clavius de la Lluna. Pel que fa a la resta, tota coincidència amb la realitat és pura coincidència.

Arthur C. Clarke

Stephen Baxter

A les telúries: “Revifalles”

Per Enric Quílez

Foto: Emili Giménez

Tal i com ens temíem a començament d'estiu, la Cerdanya no s'ha escapat dels incendis forestals. Si ve no s'ha perdut una quantitat enorme de massa arbrada, les coses podrien haver anat a molt pitjor i gràcies a l'actuació dels mitjans d'extinció com a la sort (el vent va girar oportunament en algun dels incendis) no hem hagut de lamentar ni grans pèrdues materials ni pèrdues humanes.

La major part d'aquests incendis són provocats, ja sigui per obra d'algun piròman, ja sigui per imprudències, com semblar ser que ha estat en algun dels casos que hem patit. L'incendi de les Bolloses va ser provocat per un parell d'excursionistes foranis que van decidir fer foc enmig del bosc com si res. Van ser ràpidament identificats i detinguts i suposo que seran jutjats.

En canvi, pel que fa l'incendi que es va originar a Niula, municipi de Ger, els responsables no han estat de moment identificats. Primer es va parlar d'uns nens jugant en una cabana, d'una barbacoa, d'un cotxe espatllat, fins i tot d'uns ciclistes. Sembla ser que Niula a l'estiu està molt concorregut!

Però la cosa es va anar dil·luïnt i a darrera hora ja es parlava d'un cristall (que pel que sé, no ha aparegut i dubto que s'hagi fos per obra del foc). La sensació que tenim a la comarca és que els responsables no apareixeran perquè no convé. Una cosa és que se les carregui amb totes les de la llei un pagès al qual se li ha anat de la mà una crema de rostolls i una altra, de ben diferent, és imputar algú d'una residència de luxe. No sigui que espantem el turisme!

No cal dir que encara tinc fe en la justícia. El foc de Niula es troba sota investigació judicial i seria bonic que aparegués algun responsable, però suposo que ja ens hi podem posar fulles!

És clar que, després no ens queixem si un dia passa una desgràcia més grossa i s'enduu pel davant propietats, boscos i vides. Les imprudències es paguen i en

estius tan secs i malparits com el que estem passant, encara més.

Foto: Emili Giménez

Poesia: Joan-Salvat Papasseit (1894-1924)

NADAL

A Emili Badiella

Sento el fred de la nit
i la simbomba fosca.
Així el grup d'homes joves que ara passa cantant.
Sento el carro dels apis
que l'empedrat recolza
i els altres qui l'avencen, tots d'adreça al mercat.

Els de casa, a la cuina,
prop del braser que crema,
amb el gas tot encès han enllestit el gall.
Ara esguardo la lluna, que m'apar lluna plena;
i ells recullen les plomes,
i ja enyoren demà.

Demà posats a taula oblidarem els pobres
-i tan pobres com som-.
Jesús ja serà nat.

Ens mirarà un moment a l'hora de les postres
i després de mirar-nos arrencarà a plorar.

RES NO ES MESQUÍ

A Josep Obiols

Res no és mesquí
ni cap hora és isarda,
ni és fosca la ventura de la nit.
I la rosada és clara
que el sol surt i s'ullprèn
i té delit del bany:
que s'emmiralla el llit de tota cosa feta.

Res no és mesquí,
i tot ric com el vi i la galta colrada.
I l'onada del mar sempre riu,
Primavera d'hivern - Primavera d'estiu.
I tot és Primavera:
i tota fulla verda eternament.

Res no és mesquí,
perquè els dies no passen;
i no arriba la mort ni si l'heu demanada.
I si l'heu demanada us dissimula un clot
perquè per tornar a néixer necessiteu morir.
I no som mai un plor
sinó un somriure fi
que es dispersa com grills de taronja.

Res no és mesquí,
perquè la cançó canta en cada bri de cosa.
- Avui, demà i ahir
s'esfullarà una rosa:
i a la verge més jove li vindrà llet al pit.

PAISATGE

Ara a les nits al Pirineu
sembla nevar de tanta lluna
-és cert que als pics hi ha encara neu
i és cert també que ho fa la pruna
tota florida que ara es veu.

Sembla quieta i va brunzent
tota empolvada de fortuna,
mira's a l'aigua d'un torrent
i es veu ben blanca
però és bruna
que els roquissers senten turment.

Diu la granota el seu cant ronc
-cant a la molsa i a la runa-
i sembla un home cada tronc,
fidels soldats que té la lluna:
soldats que amaga el núvol bronc.

Cada filera és un camí,
llances esteses una a una;
si el núvol bronc passa per 'quí
cada filera pren tot d'una
l'aire d'emprendre un nou destí.

Rafael Barradas, Retrat de Salvat-Papasseit, 1918

El parc dels búnquers, el centre de difusió d'una història desconeguda

Per Gerard Cunill

Descobrir el parc dels búnquers per a molta gent és descobrir un nou món. Per a molts, aquesta part de la història, de la fortificació de la línia P, era desconeguda. I ja sabem, que si per la gent la història és desconeguda, és com si aquesta no existís.

Passant per la N-260 direcció Puigcerdà o la Seu d'Urgell, hom pot veure molt a prop de la carretera multitud de fortificacions que sempre piquen la curiositat dels que passen. Molts creuen que són de la guerra civil, però ningú no s'imagina, si no s'han documentat abans, que aquells búnquers van ser fets perquè el règim de Franco tenia por d'una invasió. És normal, poca informació va sortir a l'època sobre aquesta línia als mitjans de comunicació, i si ho feia era majoritàriament a la premsa clandestina, o als diaris oficials, però aquests últims amb una actitud de desmentir alguns rumors que corrien sobre el tema. El secret de la línia P va ser gairebé total, i avui en dia, encara hi ha massa reticències a difondre aquesta part de la història. Els militars encara entorpeixen la tasca de l'investigador, quan aquest, no pot accedir a informació que no ha estat descatalogada.

Com he dit, la sorpresa és majúscula en entrar al parc dels búnquers, des del colpidor documental, l'ambientació i les llums de dintre la sala d'audiovisuals, que introdueixen el visitant a l'atmosfera de l'època, fins al gran complex de fortificacions que es visiten. Surts d'aquell documental pensant en la situació de l'època. Una Europa amb conflictes bèl·lics, penúries econòmiques, i pocs llocs on el ciutadà és pogué sentir segur, sense l'emparedat ni tant sols encara d'uns drets humans. Una reflexió clara i directa a la necessitat de la pau i a tenir memòria de la guerra perquè aquesta pau sigui tangible i no tornem a cometre errors semblants. Així doncs te'n vas amb una introducció colpidora de l'època que et fa reflexionar sobre diverses qüestions d'importància de la nostra societat.

Aquest lloc a l'actualitat és un lloc per a recuperar la memòria. Un lloc que fa una funció important de difusió, que desmenteix moltes idees que la gent té sobre la època, una època potser desconeguda quan la historiografia franquista s'entretenia a enaltir les seves victòries a la guerra civil o a esbiaixar la història d'Espanya per tal de reforçar un aparell ideològic. O a

l'actualitat, alguns historiadors no hi volen treure el cap perquè rebutgen l'època com una història fosca que no mereix ser regirada. També haig d'afegir en aquest punt la gent, poca en l'actualitat, que ja tenen una certa edat i que haguessin preferit que tot això no és regirés perquè els torna els records del passat, o simplement perquè potser alguns senten vergonya d'allò que en aquells dies van arribar a fer.

Com deia, la tasca de difusió que fa el centre és important pel següent: la informació és poder, i la cultura és saviesa i aporta coses molt positives a la societat. Si tant sols tothom en aquesta societat tingués un nivell cultural prou alt, les coses segurament no anirien com estan anant. Jo crec que res del que està passant ara no esdevindria de la mateixa forma que ens repercuteix: la crisi econòmica mundial, les relacions Catalunya – Espanya, el racisme i la xenofòbia. No dic que el parc dels búnquers ens pugui aportar tot això, sinó que el parc és un dels granets de sorra que poden omplir l'individu de coneixement. Ampliar coneixements amplia horitzons i formes de veure el món distintes, i renovar o reformar la forma de pensar és molt positiva per a ser més comprensiu i actuar millor en la vida quotidiana. Cada lloc on es difon la cultura és una oportunitat més on tu pots ampliar la teva personalitat, el teu vocabulari, la teva perspectiva de la vida.

Insisteixo tant amb aquest punt perquè de pas que faig aquesta reflexió sobre el parc dels búnquers, també reivindico la pujada de l'IVA en cultura que ha fet recentment el govern espanyol. Us haig de dir que els búnquers afortunadament no patiran aquesta pujada, però crec que ens hem de solidaritzar amb tots els sectors de la cultura del país, perquè com he dit, cada centre on es difon la cultura i les arts són petits granets de sorra que conformen el coneixement, la saviesa i la maduresa d'una persona, i de retruc, construeixen la personalitat d'una societat que actualment està en decadència. La societat del benestar i la societat capitalista que artificialment s'han construït durant aquests anys per a enganyar, robar i exprimir els diners a tothom. I doncs així trencar amb aquesta desinformació constant que ens vol mantenir el govern, el sistema actual i també trencar amb l'intent d'elititzar la cultura, perquè aquesta pujada de l'IVA significarà això, que només la gent d'una classe benestant podran accedir a la cultura, i els altres en quedaran exclosos. Un moviment involucionista que sembla que ens faci retrocedir, dècades o segles enrere.

Així doncs, per acabar aquesta reflexió us convido a que visiteu el parc dels búnquers, allí us estarem esperant perquè apaivagueu la vostra curiositat, entengueu el moment històric i reflexioneu també sobre els valors que ens aporta la cultura a la nostra societat i sobre què hem de fer per què aquests siguin els predominants i no amb els que ens volen contaminar diàriament, perquè siguem éssers sense personalitat pròpia. Aproveiteu tots els centres culturals que s'ofereixen actualment, llegiu i feu cultura, que no siguem unes persones manipulades i controlades pels quatre de dalt que ho volen manegar tot. Com deia Bruce Lee: allibera't de les formes, com l'aigua, posa l'aigua en una ampolla i seràs l'ampolla, posa-la en una tetera i seràs la tetera. L'aigua pot fluir o pot copejar. Sigues aigua, amic meu.

Tecnologia: *iCiutadans per una iSocietat*

Per Francesc X. Esteban

El Govern Obert

Una de les temàtiques que més m'apassiona és el de l'impacte de les noves tecnologies sobre la nostra societat, així que intento no perdre ocasió per tractar-lo. Aquesta vegada la inspiració va venir en sentir una entrevista a Nagore de los Ríos, directora del "*Gobierno Abierto y comunicación en Internet del Gobierno de Euskadi*" que tractava sobre l'*Open Government* o Govern Obert i la plataforma Irekia.

Relacionat amb això, ja m'havia llegit fa més d'un any el llibre de l'Ernest Benach titulat "*#POLÍTICA 2.0*" i la veritat és que vaig acabar una mica decebut pel seu discurs. Més que un canvi real en les maneres de fer les coses, el llibre proposa fer servir les noves tecnologies d'una manera molt conservadora: mantenir la democràcia representativa (el polític mana i el poble vota) amb una façana *high tech 2.0* (és que si no li poses un 2.0 i no fas servir anglicismes no ets gaire *cool*). Així que em vaig quedar molt impressionat en sentir aquestes paraules de la Nagore a l'entrevista:

"Els polítics consideren que és molt *cool* tenir Twitter, Facebook, Tumblr, Foursquare i consideren que això és ser transparent, 2.0, o fer Govern Obert. Res més lluny de la realitat. Això és comunicar com abans però amb eines noves, eliminar certs intermediaris en alguns moments, però l'*Open Government* és molt més: practicar l'escolta activa de veritat, tenir en compte les demandes dels ciutadans i, entre tots, arribar a acords col·laboratius".

Degut a això, vaig decidir investigar més sobre el Govern Obert. Explicat de manera ràpida: consisteix en una doctrina política que proposa millorar la democràcia actual mitjançant una evolució de l'actual sistema de democràcia representativa cap a un model de democràcia participativa, fent servir les noves eines tecnològiques, en especial Internet. Els tres pilars d'aquesta doctrina són les idees de *transparència*, *participació* i *col·laboració*. Com diu Nagore, l'ordre dels factors és molt important: no podem demanar als ciutadans que participin quan no hi ha transparència administrativa i els ciutadans no disposen de la informació necessària per exercir una *participació real*. De la mateixa manera, mai no podem assolir

la col·laboració entre els ciutadans si no s'ha permès que els ciutadans hi participin.

Transparència

La corrupció de tota mena acostuma a estar relacionada amb la falta de transparència ja que la informació és poder i els que disposen del poder volen retenir-lo. D'aquesta manera, un dels dos principals objectius de la transparència és el de combatre la corrupció.

Ocultar informació no és l'única manera de ser opac, ja que la informació pública no implica que sigui informació transparent. Per exemple, les notificacions oficials d'un ajuntament penjades en un paper al taulell d'anuncis oficials al costat de la porta d'entrada del consistori poden ser *informació pública*, però exceptuant els treballadors del l'ajuntament, per a la resta de ciutadans no és informació accessible, per la qual cosa podem afirmar que no és *informació transparent*.

D'aquesta manera, hem d'anar molt més enllà d'obligar a les administracions públiques a publicar tota la seva informació rellevant. Com a mínim hem de demanar que aquesta informació sigui:

Accessible: es pugui consultar des d'Internet de manera fàcil.

Normalitzada: que amb una periodicitat determinada es publiqui tota la informació requerida en un format comprensible i estructurat.

Agrupada: vull per exemple, consultar tota la informació del meu ajuntament agrupada des d'un únic portal d'internet municipal, però també desitjo que tota aquesta la informació estigui agrupada en un portal on agrupi tots els municipis a diverses escales jeràrquiques per poder comparar la mateixa informació entre diversos municipis.

Reutilitzable: la informació proporcionada per una administració pot ser llegida i assimilada per una persona, però també podria ser reutilitzada per un altre sistema informàtic. Per això, a més de publicar la informació en un format comprensible per a les persones (per exemple en una pàgina web o en pdf), s'hauria de publicar la mateixa informació en un format fàcilment comprensible per als sistemes informàtics (XML per exemple).

Aquest darrer punt enllaça amb el segon gran objectiu de la transparència: treure profit social i fins i tot econòmic de les dades que abans eren retingudes per la administració. Per exemple, hem comentat abans que fóra bo poder comparar les dades entre diversos ajuntaments, però fer aquesta tasca de manera manual és molt laboriós i complicat. Llavors, per què no fer que una petita aplicació rastregi la informació dels tots els municipis i ens proporcioni informes comparatius? Aquella informació que abans estava en paper, penjada a l'entrada de molts municipis es pot convertir en una eina útil per a tota la societat si fem que sigui realment transparent!

La informació que disposa l'administració és molt extensa i també se li pot trobar aplicacions econòmiques que beneficiïn a tota la societat. Per exemple, la web "*El precio de la gasolina*" (<http://www.elpreciodelagasolina.com/>), es nodreix de dades públiques publicades per l'Administració de l'Estat per oferir un servei d'informació comparativa de preus de combustible, actualitzats dia a dia. Si per exemple, indiquem al buscador el municipi de Puigcerdà, ens donarà un llistat de

totes les benzineres del municipi i voltats amb els preus corresponents:

El precio de la gasolina y el gasoil en España							
Más de 7.000 gasolineras. Todos los precios actualizados todos los días							
Estás aquí: Portada → Gasolineras en Puigcerdà							
Gasolineras en Puigcerdà							
Distancia	Nombre	Dirección	Localidad	Provincia	Gasolina 95	Gasolina 98	Gasóleo A habitual
0,298 Km	CAMPASA	CL AVENIDA CATAL UNYA, 38 (N-152 km 170)	PUIGCERDÀ	Girona	1,474 €	1,589 €	1,423 €
0,954 Km	REPSOL	CARRETERA NAC-152 KM. 171	PUIGCERDÀ	Girona	1,486 €	1,601 €	1,428 €
1,121 Km	MEROIL	CARRETERA NACIONAL 152 KM. 169,100	PUIGCERDÀ	Girona	1,487 €	1,602 €	1,429 €
8,201 Km	PETROCAT	AVENIDA DE Cerdanya, 35	ALP	Girona	1,462 €	1,574 €	1,417 €
11,529 Km	REPSOL	CARRETERA LP-4033 KM. 6,2	PRATS	Lleida	1,469 €	1,589 €	1,409 €
17,792 Km	SAVERD S.L.	AVDA.CERDANYA, SN	BELLVER DE Cerdanya	Lleida	1,399 €		1,409 €
18,853 Km	REPSOL	CARRETERA C-16 KM. 130,733	BELLVER DE Cerdanya	Lleida	1,448 €	1,563 €	1,408 €
18,855 Km	REPSOL	CARRETERA C-16 KM. 136,6	BELLVER DE Cerdanya	Lleida	1,448 €	1,563 €	1,408 €
21,476 Km	CAMPASA	CARRETERA B-402 KM. 10	POBLA DE LILLET	Barcelona	1,449 €		1,406 €
24,662 Km	ESTACIO SERVEI CADI S.L.	CARRETERA C-16 KM. 113,5	GUARDIOLA DE BERGUEDA	Barcelona	1,446 €	1,558 €	1,405 €
28,440 Km	E. S. SANT ANTON	N-260 km 205,6	LLES DE Cerdanya	Lleida	1,463 €	1,578 €	1,409 €

A mesura que tinguem més i més dades reutilitzables veurem com el nombre d'aplicacions que les fan servir es multipliquen de manera insospitada, en benefici de tota la societat.

Vull acabar la secció sobre la transparència essent una mica provocatiu. El següent fragment és un text extret de la *Wikipedia* que tracta sobre un sistema d'informació més o menys transparent i el joc consisteix en esbrinar en què consisteix la XXX:

“La finalitat de XXX és subministrar informació en un moment determinat i dels resultats obtinguts durant un període de temps, que resulta d'utilitat als usuaris en la presa de decisions, tant per al control de la gestió passada, com per a l'estimació dels resultats futurs, dotant tals decisions de racionalitat i eficiència.”

Encara no us imagineu en què consisteix aquesta XXX? Doncs correspon a “la comptabilitat” empresarial, així que no deixa de ser paradoxal que un sistema de gestió de la informació de caràcter públic, normalitzat i centralitzat per l'administració hagi servit com a eina imprescindible per impulsar el sector privat molt més enllà del sector públic. És factible considerar que aquest factor ha ajudat a les grans empreses a créixer perquè els seus resultats comptables, que són públics, han animat als inversors a posar diners i també perquè aquesta gran empresa ha absorbit altres empreses més petites que presentaven bons resultats comptables.

Aquesta idea de la comptabilitat com a sistema de semi-transparència empresarial és la que em porta a pensar que només fent que el nostre govern sigui completament transparent aconseguirem que el sector públic guanyi la importància que es mereix respecte al sector privat.

Participació

Si un govern fa l'esforç de ser realment transparent, llavors els ciutadans hauran de fer l'esforç d'informar-se correctament per exercir un dels seus drets participatius de la democràcia: el vot. Però com hem comentat abans, la idea del Govern Obert és evolucionar des d'una democràcia representativa cap a una democràcia més participativa, cosa que molts polítics encara no han captat. En aquest cas, els comentaris de la Nagore també són molt incisius:

“La participació és molt més que posar una pàgina web i dir als ciutadans 'vinguin vostès a casa meua, participin i polsin a votar'. Això de la participació tampoc és així en general. Si ara demano: què vols dir-li al govern?, igual no se t'acudeix res. En canvi, quan tens un problema és quan vols alçar la veu. Tampoc tens l'obligació de saber qui ha de solucionar el problema. Jo no vull parlar amb el President del Govern, ni tan sols amb l'Lehendakari, jo vull parlar amb qui em solucionarà el problema concret. Ara no sé de qui és la competència. Posin-se d'acord vostès, que jo, com a ciutadà, bastant tinc amb pagar els meus impostos i amb involucrar-me a la vida pública com per haver de conèixer totes les competències dels governs.”

Així, el primer pas per aconseguir una ciutadania més participativa és facilitar-li les eines per què puguin informar a l'administració de manera fàcil i ràpida de les seves queixes, problemes o qualsevol altra incidència.

Posem un exemple: un ciutadà va passejant pel carrer aprofitant el temps primaveral i es fixa en què les fulles d'un arbre comencen a ocultar una senyal de tràfic (un Stop), una situació molt perillosa ja que pot provocar un accident de tràfic. A més, a mesura que passin els dies i les fulles creixin, la situació es tornarà més i més perillosa. Si aquest ciutadà es troba en les següents situacions:

- 1) S'apropa a l'Ajuntament per informar de la situació. Pot passar que ja no sigui horari administratiu o que sigui cap de setmana: haurà de esperar al següent dia hàbil.
- 2) Casualment en el mòbil té el telèfon de l'Ajuntament i truca per explicar la situació (amb les mateixes restriccions d'horaris).
- 3) S'espera a arribar a casa, buscar el telèfon de l'Ajuntament i truca (amb les mateixes restriccions d'horaris).
- 4) S'espera a arribar a casa, engegar l'ordinador, connectar-se a la web de l'Ajuntament i enviar un avís.
- 5) El ciutadà disposa al seu *smartphone* de l'aplicació mòbil de l'Ajuntament (que ja la té instal·lada perquè li és útil i li ofereix molts serveis). Una de les opcions d'aquesta aplicació és: “notificacions urgents”, que permet enviar avisos i acompanyar-los de fotos i fins i tot de la posició GPS que proporciona el mòbil. En fer la foto, posar un petit text explicatiu i enviar-ho automàticament a l'Ajuntament no ha trigat més de dos minuts.

Quina de les cinc situacions creus que faciliten que l'Ajuntament rebí aquesta notificació?

Una vegada que l'administració ha facilitat la participació ciutadana en la solució de problemes, cal anar un pas més enllà i fer una participació constructiva, una tasca que potser s'escapa de les capacitats d'una única persona. Per a la participació en positiu, acostuma a ser necessària la col·laboració entre diverses persones.

Col·laboració

De les tres potes del Govern Obert, aquesta és possiblement la menys desenvolupada i la més idealista. Si a la gent ja li costa queixar-se dels seus problemes, com vols que col·labori amb l'administració i amb altres ciutadans per millorar la societat? De totes maneres, projectes col·laboratius com la *Wikipedia* ens demostren que la gent està disposada a treballar desinteressadament a favor d'un projecte comunitari que no li reporti un benefici econòmic.

Com a l'exemple anterior de la participació amb l'*smartphone*, la clau de tot està en les eines informàtiques de què disposin els ciutadans per poder col·laborar. Un dels factors de l'èxit de la *Wikipedia* ha sigut la seva gran facilitat d'ús, que ha estat copiada a molts altres projectes col·laboratius.

El gran pas serà quan l'administració pública es decideixi a crear un sistema col·laboratiu amb l'objectiu d'aconseguir que el conjunt de les participacions ciutadanes sigui més important que la simple suma de les participacions individuals.

Resum i conclusió

La idea del Govern Obert es va materialitzant a poc a poc: hi ha una petita evolució de la democràcia representativa cap a la democràcia participativa. Encara falta molta feina a fer i segurament, quan el Govern Obert es desenvolupi completament, els dos tipus de democràcia coexistiran en equilibri.

Segurament un dels factors claus en l'acceleració d'aquesta transició sigui la popularització dels *smartphones*, que va començar amb iPhone i que representa un tipus de ciutadà activament connectat en *temps real* a la societat.

Quan heu començat a llegir aquest article no sé que us suggeria el seu títol: "*iCiutadans per una iSocietat*". Us explico què signifiquen a mi: l'*iCiutadà* representa *la participació en temps real* i la *iSocietat* representa *la col·laboració en temps real*.

Per llegir una mica més

Wikipedia:

http://es.wikipedia.org/wiki/Gobierno_abierto

"El Gobierno Abierto se impulsa en Internet: entrevista a Nago-re de los Rios":

<http://www.portalprogramas.com/milbits/informatica/gobierno-abierto-nagore-de-los-rios.html>

Open Government. 10 ideas para hacer tu Ayuntamiento abierto:

http://www.orsi.jcyl.es/web/jcyl/ORSI/es/Plantilla100Detalle/1262861006271/_/1284139023547/Redaccion

L'Alhambra de Granada

Per Miquel Llimona

Foto: Miquel Llimona

L'estiu arriba acompanyat d'una calor tòrrida i d'una profunda sequera. A un juliol gairebé sense pluja el segueix agost que, com es diu en castellà, "agosta" el paisatge i el pinta de tons grocs, torrats i terra Siena.

Els dies es van rostint a foc lent, crepitant amb el cant monòton de les cigarres i només a la vesprada la calor amaina, convidant-nos a descansar, mentre contemplem el cel blavenc que es va poblant d'estrelles i ens deixem dur pels somnis i les divagacions.

Cal protegir-se del calor, refugiar-se sota el doll glaçat de l'aire condicionat. Viure a les hores del dia una il·lusió de frescor. La tecnologia fa possible fins i tot un momentani canvi d'estació.

Però, amb tot, la civilització que més encertadament ha sabut defensar-se contra el calor, utilitzant la intel·ligència i els recursos naturals que la geografia ofereix, ha estat la cultura àrab que va establir-se a l'Al-Àndalus durant més de vuit cents anys. I la seva obra més emblemàtica, la ciutat de Granada, coronada pel recinte de l'Alhambra. Ningú com els arquitectes i artistes de l'Al-Àndalus ha sabut aprofitar amb més elegància el camí de l'aigua per refrescar la torridesa de l'estiu.

Establerts al peu de la Sierra Nevada i del pic del Mulhacén recolliren les aigües que baixaven del desglaç i les entretingueren pels jardins i patis dels seus palaus i casals, en sèquies, canals, safareigs, estanys i basses, fent que transmetés la seva frescor a l'aire abans de deixar-la fugir lliurement pels recs de l'horta de Granada. Fou una impressionant obra d'enginyeria la que feia que l'extraordinària bellesa de les formes de l'aigua en els palaus i jardins, produís a més a més una sensació de frescor i benestar. L'aigua que corre tènuelement per les sèquies i safareigs, té el moviment just, perceptible amb prou feines, per transmetre la il·lusió de frescor, d'ombra i de frondositat.

Com si la mateixa aigua els hagués inspirat, els Palaus i els seus patis foren construïts amb lleugeresa, primant la forma esvelta i vegetal de les columnes, dels arcs de mitja punta, de les voltes, de les gelosies i sostres de pedra brodada, i així els palaus de l'Alhambra tenen la seva continuació natural en els jardins, en les sèquies i en els estanys d'aigües quietes i verdoses on a més a més de fer reposar les seves formes allargades, s'hi reflecteixen creant la impressió que obra i mirall

es multipliquen fins a omplir la totalitat de l'espai de realitats i de reflexos que el passejant acaba per confondre les unes amb les altres. La bellesa i l'esveltesa de les construccions està pensada al mil·límetre, sembla que arquitectes i mestres d'obra calcularen que en la reproducció de les estructures ogivals, dentades o lleument arquejades sobre la superfície de l'aigua es crearia un bosc de formes fines i lleugeres que invitarien a la contemplació i al benestar.

És aigua que amb prou feines es mou. Enganyosament pensem que els brolladors que produeixen la fresca remor de l'aigua són de l'època dels àrabs, però no és així, perquè aquella cultura creia que la fressa de l'aigua en brotar representava la veu del Déu únic, Allah, pràctica prohibida ja que és pecat repetir les paraules del creador com ho és reproduir la seva imatge. Així doncs, l'aigua refrescava en silenci o amb prou feines deixant sentir el murmurí lleugeríssim del seu discórrer, sense mai arribar a pronunciar el nom de l'Altíssim.

Foto: Miquel Llimona

El regne de Granada va representar la sublimació de la civilització àrab. En el recinte de l'Alhambra, entre la frescor de les aigües, va florir el més important saber de l'època. La medicina, l'astrologia, la física, la música i la poesia es desvetllaren en aquells jardins, entre sèquies i basses on es reflectien a l'inrevés les formes del palau. També, en la mesura que l'època ho permeté, la convivència i la tolerància entre les tres grans religions monoteistes, s'instal·la en aquell espai fent possible el millor coneixement i la més alta evolució d'aquells anys que en la resta d'Europa foren més aviat negres. Encara avui per molts àrabs, Granada segueix essent el paradís perdut del que foren expulsats. Com per a molts jueus ho és la terra de Sepharad.

Però la història és així: s'ho endú tot, com una riuada. La reconquesta acabà amb aquell oasi de tolerància i de saviesa que havia estat el regne de Granada. Els exèrcits castellans, poc donats a les filigranes de l'aigua i menys a la tolerància, rudes i endurits per tants anys de guerra, reconqueriren - o millor dit conqueriren, doncs els àrabs hi eren des de feia més de vuit-cents anys- Granada. Al poc, portats per la supèrbia del vencedor, construïren sobre les elegants formes de l'Alhambra, el matusser Palau de Carles V, malbaratant la perspectiva del conjunt arquitectònic i sobre les runes de la mesquita hi bastiren una església, la de Santa Maria de l'Alhambra.

Com quasi sempre, els vencedors acabaren a sang i foc amb la tolerància i sobre les brases del que havia quedat hi llançaren la Inquisició, els autès sacramentals, les expulsions

de jueus i de moriscos. Era com si la terra s'hagués de calcinar per evitar que la llavor del saber tornés a créixer.

La història acaba per enterrar-ho tot, i les generacions posteriors ho tornen a la vida, desenterrant el passat. En el cas de l'Alhambra, les sèquies destruïdes, les formes dels palaus malmeses, les canalitzacions assecades i els jardins mustiats, han tornat a viure amb la seva antiga esplendor. A la fi del dia passejar pels jardins del Generalife o contemplar el reflex del palau en les aigües quietes de l'estany dels Arrayanes, - de les murtres - és una pura delícia.

Potser la calor del dia, que ara comença a minvar, és la responsable d'aquesta divagació d'estiu. Però en algun punt, el passejant té la impressió que el somni de la convivència entre les tres grans religions monoteistes, fresca i lleugera com l'aigua que corre entre sèquies, estanys i canals, va quedar enterrat per sempre a les runes de l'Alhambra.

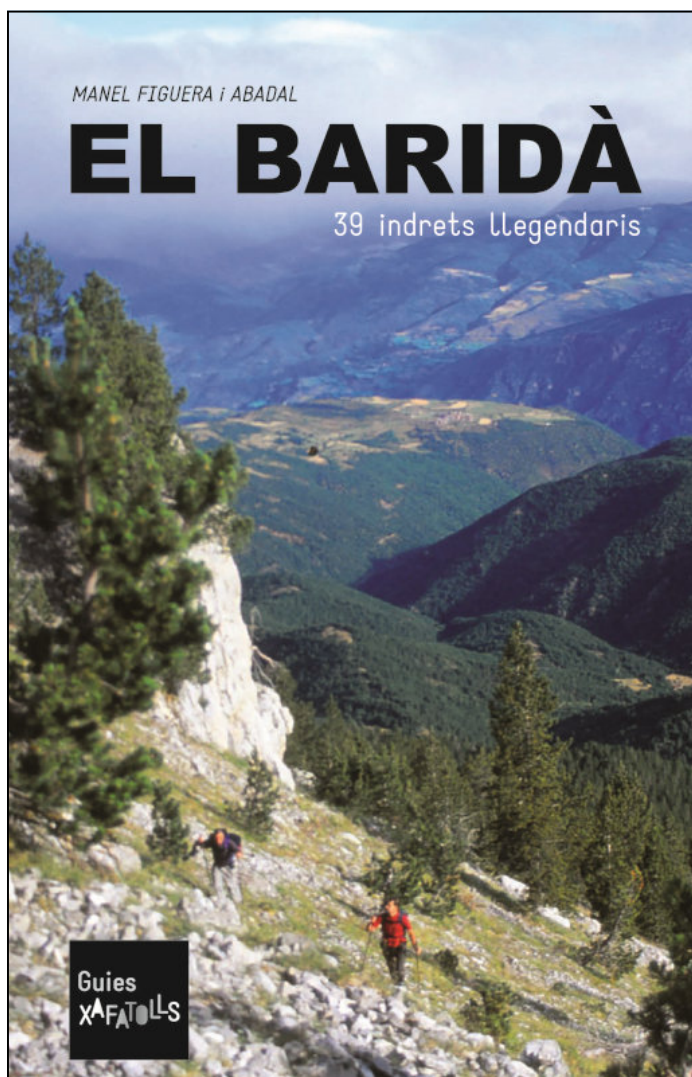
Segurament una divagació produïda pel calor de l'estiu.

Foto: Miquel Llimona

El Baridà desconegut

Per Alfred Pérez-Bastardas

Hem de reconèixer que el Baridà és desconegut, no perquè no sabem on és, sinó perquè el trobem encabit entre la petita Cerdanya i l'Urgell; quan ens en donem compte, ja l'hem passat. Per això, potser l'escriptor i muntanyenc arrelat a Bellver de Cerdanya, ha volgut ensenyar-nos amb detall un Baridà diferent del que veiem quan cuita-corrents passem de llarg...

I és que *El Baridà, 39 indrets llegendaris*, de Manel Figuera és un llibre diferent; no és pas una guia excursionista a la manera de les que els grans excursionistes han publicat durant els darrers anys, perquè ell mateix en té moltes de guies d'excursions pel Pirineu, sinó que vol endinsar-nos tot caminant si és possible en indrets marcats per la llegenda, per històries semi-reals que ens transporten a un Baridà d'encant, però desconegut. D'aquí l'encert del llibre de Manel Figuera, que ha volgut explicar-nos un Baridà real a través d'històries llegendàries, que algunes podrien haver passat.

Tenim doncs, per primera vegada un llibre de butxaca d'una nova col·lecció -Guies Xafatolls- d'Edicions Salòria que ve a ser un recorregut pels pobles i per indrets baridencs busquejant les tradicions que és "una manera d'introduir-se en la profunditat d'un territori, de conèixer-ne l'essència", que és una manera de saber-ne alhora les "llegendes, els mites i les històries diverses-contes, faules, contalles- que formen part d'aquesta tradició".

Manel Figuera, doncs, ens explica els pobles baridencs com a indrets llegendaris, des de Martinet i Montellà, passant pel Molí de Bramasacs, fins a Coborriu de la Llosa i Sant Martí dels Castells. Cada un d'aquests indrets va acompanyat de fotografies interessants realitzades per ell mateix, que ens apropen si cal una mica més a l'indret ressenyat i alhora ens fan agafar ganes d'arribar-nos-hi per visitar-ho, ja no pas com un poble normal del Baridà, sinó com un indret de llegenda prou viva perquè ara se n'hagi pogut recopilar-les i exposar-les en un llibre.

Però Manel Figuera ha introduït també en la segona part del llibre unes excursions per indrets llegendaris (6 en total) per aquells que tenen interès a desplegar-se pel territori, recórrer-lo i seguir les traces d'aquests circuits que, si bé són passejades excursionistes, passen pels indrets llegendaris descrits anteriorment en el llibre. Perquè, de fet, el llibre no és una recopilació de llegendes, ja que llibres d'aquests ja n'hi ha; el que es pretén és motivar, "obrir una porta a 39 indrets del Baridà que es poden conèixer gràcies a allò que se n'explica, a allò que se'n diu, a esdeveniments que hi han tingut lloc, malgrat que s'hagin tergiversat, a històries i mites que han estat fruit de la imaginació, fins i tot de la creació literària d'algun escriptor".

Cada lloc mencionat en el llibre de Manel Figuera se'ns proposa la manera d'arribar-hi (cotxe o a peu), els seus punts d'interès, els que tenen valor històric, artístic o natural, esglésies, bordes, masos, coves, boscos, muntanyes i per descomptat el que se'n explica en les llegendes. Els sis itineraris tenen un mapa de l'excursió que agilitza la ruta i en concreta el camí.

Creiem que aquesta iniciativa editorial és prou singular per desitjar-li un èxit immediat i així sembla que sigui doncs és un dels llibres més venuts d'aquest darrer Sant Jordi. La qualitat de les imatges fotogràfiques i del text literari, combinat amb la recerca que n'ha fet Manel Figuera donen a aquest llibre *El Baridà 39 indrets llegendaris* un bon començament de la col·lecció de guies que inaugura, amb un nom prou eloqüent i dinàmic com és Xafatolls.

Salvant la Festa Major

Per Alfons Mills Munt

Tractour d'Alp

Les festes majors i el món de la nit fa temps que experimenten canvis significatius. I les expectatives no són molt prometedores. Qualsevol festa que es fa avui en dia està condemnada a patir els efectes de la maleïda crisi. El valor segur que representava portar el bar de l'envelat o tenir el local d'oci al costat d'una gran discoteca, no fa massa era una garantia de fer caixa. Però les coses han canviat i entre els joves ja no triomfa tant sortir per sortir. A més al nostre jovent li costa accedir al mercat laboral i tenir recursos per costejar tot el ventall possible de lleure. La generació que sí que gaudia gastant les hores bevent i ballant ja es va envellint i només alguns resistents numantins aguanten el ritme, algun que altre local i la festa major de torn.

Per posar un exemple a Alp, formant part del programa de la Festa Major, per Sant Pere, s'organitza un correquintós una mica diferent anomenat TRACTOUR. Consisteix en una rua guiada per un tractor amb el seu remolc que va pels bars del poble. Sobre el remolc un grup o, com enguany, una batucada, va animant el trajecte entre locals. Quan s'arriba a una parada en ocasions s'entra al bar a tocar i fer així més ambient. El participants poden beure cervesa pagant cada tiquet a 1€ si ho volen, en els diferents establiments col·laboradors. Alguns restauradors no els agrada cedir la part de l'euro. Diuen que no es guanyen res. A vegades acompanyen la cervesa amb alguna cosa per picar. Altres aprofiten l'afluència de gent per mostrar l'excel·lència dels seus productes. Tots col·laboren amb la festa en la mesura que poden. Realment l'ambient festiu que es respira és amb la participació inestimable d'aquests col·laboradors.

A part d'allò que es recapta amb la cervesa, els organitzadors fan entrepans per aquells que vulguin ingerir alguna cosa mentre dura la ruta. Altres, directament aprofiten els locals per demanar-se alguna cosa sòlida. I per últim es fan samarretes commemoratives amb dissenys molt originals que van canviant any rere any.

El que mota gent no sap és que la festa està 100% autofinançada. Sense cap ajuda governamental més que facilitar en la mesura del possible les coses, la festa s'autogestiona i finança per si sola. Gràcies a la col·laboració dels establiments cedint una part de l'euro que costa cada consumició, els entrepans i les samarretes que es venen es paga al grup o xaranga que s'encarrega d'amenitzar la rua (que poc o molt és just que percebi una contraprestació a més de 4h d'actuació). Ni el tractorista ni ningú més cobra absolutament res. Ni l'Ajuntament ni ningú més atorga cap mena de subvenció extra. Els voluntaris que s'encarreguen de l'organització són els primers en com-

prar la samarreta i en gastar-se els diners en tiquets. Fan els entrepans i s'encarreguen dels preparatius, desenvolupament i liquidació amb cada local, perquè tots els altres gaudim de la festa amb tota la naturalitat. S'encarreguen de llogar el grup que acompanya la rua i procuren que no els falti res. I, com és normal esperen la bona voluntat i col·laboració dels establiments, participants i veïns. Amb cap intenció més de reactivar una festa en la que molts dels seus veïns prefereixen aprofitar els dies de festa per marxar fora a gaudir del seu oci.

Per no incitar al consum d'alcohol a ningú, s'ofereixen les samarretes als participants. No deixa de sorprendre que sabent el caràcter autàrquic de la festa no es col·labori de cap manera. Per sort, tothom és lliure de gastar els seus diners com vol, partim d'aquesta premissa. Només faltaria que gent aturada i sense perspectives de trobar ocupació i que participa en la festa comprant cervesa, no pot permetre's 10€ en una samarreta, per més maca que sigui. Alguns no volen, respectable, alguns no poden, no és ètic insistir. Altres per no dir que no, ens conviden a oferir-los-les més endavant de la festa. O inciten a vendre-la al final de la festa a un preu reduït i alguns s'esperen al final com si es tractés d'unes rebaixes d'aquelles en les que la gent fa cua a la porta d'uns coneguts grans magatzems.

El cas és que molts segueixen la rua, aprofiten el preu de la cervesa però recriminen el preu d'una samarreta que ajuda a pagar tot l'esdeveniment amb el pretext del cost i del marge que en teoria se'n treu. Una tirada tant petita és costosa, no caldrà fer números ara. Però costa explicar que 10€ en una samarreta és més econòmic que dos combinats en un local de nit. Ja se sap que el tema sentimental que suposa un record de la festa a ningú no li interessa, però com de costum el preu i el seu valor és molt relatiu i la gent acabem agafant la percepció que ens convé i entenem que la necessitat de beure és més important que la de col·laborar, segurament un dels mals endèmics de la societat en la que vivim, per què culpar a ningú més?

Actuació musical dins del Tractour d'Alp

Les vegueries avui: en perspectiva pirinenca

Per Amadeu Gallart, Economista

Primer de tot una mica d'història. La idea de vegueria tal com avui la concebem no és cap andròmina rescatada del rebost del romanticisme nacionalista. És una idea contemporània que neix dels estudis del brillant equip de geògrafs capitanejats per Pau Vila, estudis promoguts dins de la magnífica tasca cívica de la Generalitat republicana. Aquesta gent, moguda pel regeneracionisme catalanista, va presentar la província com una obsoleta per a la promoció econòmica i social de la ciutadania i la seva necessària substitució per les realitats comarcals més properes i la seva agrupació en vegueries.

El franquisme, com és ben conegut, no en tingué prou amb un aixecament militar irresponsable que costà centenars de milers de vides sinó que paralitzà el progrés social de catalans i espanyols durant gairebé quatre dècades, que és moltíssim en la nostra escala vital. L'albada vingué amb la transició democràtica. A La Seu, 1976, tinguérem el gran honor d'acollir l'àmbit d'Ordenació del Territori del Congrés de Cultura Catalana amb la presència emocionant d'un Pau Vila carregat d'anys i d'il·lusions. A partir d'aquí la creació dels Grups de l'Alt Pirineu, amb uns treballs que ultrapassaren l'àmbit pirinenc i influïren decisivament en futures concepcions de l'organització del territori a Catalunya.

Els Grups de l'Alt Pirineu foren composts per dotzenes de persones pertanyents a l'Aran, la Ribagorça, els Pallars, l'Alt Urgell i la Cerdanya. Però a més del importantíssim treball col·lectiu no queda més remei que esmentar dues personalitats que en diferents períodes publicitaren la idea de les vegueries, i en especial la pirinenca. Foren fonamentals i molt emotives les intervencions de Joan Ganyet com a diputat al Parlament de Catalunya primer, i després el gran cop mediàtic que protagonitzà el conseller de Governació, Jordi Ausàs, amb la formalització de la Llei de Vegueries. Tocàvem gairebé el cel amb la mà, però amb la crisi econòmica i el canvi polític al Govern de la Generalitat, es produí la frenada del ritme de creacions veguerials.

Així, avui què, em preguntareu. Home, voldria ser molt moderadament optimista. La idea de les vegueries ha anat quallant també en la sensibilitat política del catalanisme de centre dreta. En l'etapa política anterior la bandera veguerial la defensaven molt clarament ERC i ICV-Verds i també un sector important

del PSC. Avui, dins del marc de la teoria política sembla que la gent de CiU no s'hi oposa i que les raons pel no establiment de les vegueries rauen més en argumentacions economicistes o d'estratègia de prioritats. Però el fet veguerial és per fi assumit per l'ampli espectre del catalanisme polític, cosa que no passava per exemple, fa deu anys. Avancem, sí, però molt lentament i amb perill evident de tornar a l'oblit, o potser pitjor, a la manipulació de la idea veguerial per assimilar-la a la província.

Perquè tenim dos grans enemics. Un és el provincialisme disfressat, per exemple en lloc de província de Lleida, dir-ne Terres de Lleida; o quedar-nos en el canvi de nom, pur i senzill, en lloc de Diputació dir-ne Vegueria. Aquest perill és a la vegada fàcil de contrarestar per la seva debilitat teòrica però molt difícil si té al seu favor els interessos creats durant anys i anys, que són molt potents, cas de la Diputació de Barcelona, per exemple. L'altre, i per a mi encara més perillós és la de promocionar per interessos electorals una fragmentació comarcalista quan es vol la comarca com a demarcació electoral en lloc de la vegueria o exacerbar els per altra banda legítims sentiments comarcalistes. Cas del "gran Penedès" on en la meua opinió és confon l'ordenació comarcal amb la veguerial, amb el consegüent perill de crear massa vegueries i així provocar la seva degradació com a alternatives de la província. Directament a casa nostra, el foment de la comarca "über alles", que pot conduir a fer impossible la vegueria de l'Alt Pirineu. Cas del territori de l'Aran que no vol saber res, segons sembla, de l'Alt Pirineu, tot i que llavors no té cap altra sortida clara que seguir formant part d'una província. O també a la Cerdanya on alguns sectors polítics volen centrar la solució al desgavell administratiu que pateix en una llei específica, ignorant interessadament que la vegueria també ofereix aquestes solucions, i a més, amb el valor afegit de potenciar solidàriament un Alt Pirineu dotat de personalitat administrativa pròpia.

Aquí som, doncs, ara, amb la idea que les temàtiques d'organització territorial són complexes, que requereixen una informació tranquil·la, com de pluja fina i persistent, i una voluntat ciutadana basada en una bona informació del que la vegueria pot representar.

Hèrcules, el fundador de Llivia

Per Joan Soler i Amigó

Escut no oficial de Llivia

Una coneguda llegenda atribueix a Hèrcules la formació dels Pirineus. Es tracta d'un mite d'origen culte, que Verdaguer va incorporar a la seva *Atlàntida*. Es basa en l'atribució del topònim Pirineu a Pirene, la formosa filla de Túbal, fill de Jàfet, fill de Noè i rei d'Ibèria; i del fet que Pirene provingués del grec *pyr*, foc, foguera. Hèrcules -l'Hèracles grec- és l'heroi més famós de la mitologia clàssica, fill de Zeus i d'Alcmene, una persona humana.

La llegenda explica com Euristeu, rei de l'Argòlida, li imposà uns treballs arriscats d'allò més, dotze com els signes del Zodíac, en càstig per un crim comès pel seu furor. Un cop vençuts els gegants de la Provença, el seu onzè treball -consistent a robar un ramat de bous de banyes d'or del gegant Gerió, que tenia tres torsos i tres caps-, el va portar a Ibèria, arran de la fi del món: *non plus ultra*, és a dir, no més enllà. Allà Gerió perseguia a mort Pirene, recelós que mai cap hereu d'ella recobrés el reialme que Gerió havia arrabassat a Túbal, el seu pare. La llegenda descriu com Gerió va incendiar la boscúria on Pirene havia fugit, i tot el bosc, del cap de Creus al Cantàbric, s'abrandà indeturable. Hèrcules va sentir els clams d'ella, però no va arribar a temps de salvar-la de les flames. Encès per l'odi i la impotència, va amuntegar les roques sobre el cos sense vida de la bella princesa, fent un túmul immens.

Aquesta és la variant més popularitzada, però n'hi ha d'altres, una de les quals se situa a la Cerdanya. Esteve Albert explica com Hèrcules, camí de Gibraltar, va ser acollit per Bèbrix, el rei dels beribracis, "el clan de l'Ós", procedents de Baviera i portadors de la cultura del ferro, els primers pobladors ceretans: i la filla de Bèbrix era Pirene. L'heroi se'n va enamorar perdudament, però, l'endemà d'una nit abrindada, a trenc d'alba, Hèrcules la va deixar per realitzar el seu dotzè treball: robar les pomes de l'hort de les filles del Vespre, és a dir, les Hespèrides, els fruits paradisiacs, guardats per un terrible drac. Pirene el va sentir i va córrer al seu darrere, però, en el bosc, va morir esquarterada per les feres, o penetrada per un serpent maligne. Quan Hèrcules va tornar de matar el drac i de separar les columnes anomenades d'Hèrcules per formar el mar Mediterrani, la va cridar endebades, fins que la va trobar sense vida. En record d'ella va bastir un mausoleu de roques gegantines i va encendre una pira, que encara duu el seu nom.

La llegenda atribueix a Hèrcules la fundació de ciutats importants. Va urgir -"ad urgendum"- que tots els poblats dispersos per les muntanyes s'unissin en ciutats, i així va crear la Seu d'Urgell, com també Carcassona i Barcelona -per la "barca nona" o novena, enviada per ajudar l'heroi en la guerra de Troia.

També se li atribueix la fundació de Llivia, Iulia Libica, l'antiga capital de la Cerdanya. Així consta al Llibre Ferrat, un cartulari que conté els privilegis reials concedits a la vila. En l'escut original de la vila cerdana hi ha un personatge barbut amb una gran maça i una inscripció que diu: *Livium oppidum est inter Pireneorum convalles montium provincia Catalonia et Ceritania regionis ab Hercule Libico ante Xristum natum 1678*. És a dir, la ciutat de Llivia, entre les valls de les muntanyes pirinenques de la província de Catalunya i la regió cerdana, fou fundada per l'Hèrcules Líbic nascut abans de Crist.

Liber feudorum ceritaniae: Cerdanya mil anys enrere

Per Marta Punsola i Munárriz (*)

El *Liber Feudorum Ceritaniae* (LFC) és un cartulari del segle XIII referent als comtats de Cerdanya i Rosselló. Els documents que inclou es troben també al *Liber Feudorum Maior* (LFM), recopilació de finals del segle XII de la documentació referent a la casa comtal de Barcelona i a la resta de comtats que s'hi havien anat incorporant. Sembla ser que el LFC és només unes dècades posterior al LFM, i consisteix en la còpia —en el mateix ordre i amb les mateixes errades— dels documents referents als comtats de Cerdanya i de Rosselló. Al final inclou, a més a més, sis documents posteriors a la confecció del LFM i que, per tant, no podien haver estat copiats d'aquest.

El LFC es pot trobar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA, Cancelleria reial, registre nº 4) i pot consultar-se també a través del web *Portal de Archivos Españoles* (PARES: <http://pares.mcu.es>).

LFM, el propi cartulari indica quan comencen els documents relacionats amb un personatge o territori determinats, i inclou

LFC, f. 3a, doc. 7. Jurament de fidelitat que fan Bernat i Riculf al comte Ramon I de Cerdanya.

un breu regest de cada document, ambdues indicacions redactades en color vermell; el cos dels documents, per la seva banda, està escrit amb tinta negra.

Aquest cartulari ha estat editat per Francesc Miquel i Rosell dins la seva edició del LFM de l'any 1945¹. Per a la reproducció dels documents del LFC segueix el mateix ordre present al cartulari i afegeix, a més a més, aquells sis documents anteriorment mencionats que no constaven en el LFM per ésser de data posterior. Pel que fa a les llacunes, s'inclou un petit regest dels textos no conservats, i edita aquells que sí es conserven copiats en altres fonts. Els documents del LFC reproduïts en aquesta edició corresponen als números 531-807 (pp. 45-293).

L'àmbit cronològic que abasta el LFC s'estén des de finals del segle X fins a mitjan segle XIII. Els documents que en formen part es poden dividir en dos grups: els números 1-164 (531-696, en l'edició de Miquel i Rosell) es refereixen al comtat de Cerdanya, incorporat al comtat de Barcelona l'any 1117, mentre que els documents 165-276 (697-807) van referits al comtat de Rosselló, que no passà a formar part del comtat de Barcelona fins l'any 1172.

El fet que al títol del cartulari no es faci referència al comtat de Rosselló sembla deure's a un error procedent del moment d'enquadernació del manuscrit, en què hom només s'hauria fixat en l'*incipit* o començament dels documents referents al comtat de Cerdanya, situats en primer lloc al cartulari². Com que la documentació que fa referència al comtat de Rosselló no comença fins al foli 45, el seu contingut hauria passat inadvertit en la intitulació del manuscrit.

LFC, f. 1a, doc. 1. Jurament de fidelitat que fan Isern i Dalmau de Castellfolit al comte Guifré II de Cerdanya.

Originàriament, el LFC constava de 77 folis útils més tres guardes en blanc que contenien un total de 276 documents; actualment, però, només conservem 65 folis i 232 documents, ja que el cartulari presenta dues importants llacunes corresponents als documents 27-50 i 234-253. Pel que fa a la numeració del cartulari, n'hi havia una romana primitiva que va quedar retallada a l'enquadernar-se el manuscrit; la numeració àrabica posterior no computa els quatre folis de la segona llacuna (docs. 234-253), però sí els vuit folis de la primera, que es van perdre amb posterioritat a la segona numeració. L'enquadernació és moderna, en pergami, i es troba en un bon estat de conservació.

El cartulari està escrit a dues columnes i presenta dues tintes, de color negre i de color vermell. De la mateixa manera que el

¹ MIQUEL ROSELL, F., *Liber Feudorum Maior. Cartulario real que se conserva en el Archivo de la Corona de Aragón*, vol. I-II, Barcelona: CSIC, 1945.

LFC, f. 6d, doc. 19. Convinença entre Folc, bisbe d'Urgell i senyor de Cardona, i Guillem I de Cerdanya.

LFC, f. 21c, doc. 90. Convinença entre el rei Alfons II d'Aragó (I de Catalunya), dit el Cast, i el vescomte Arnau I de Castellbò.

El comtat de Cerdanya s'inicia amb cinc documents referents a Castellfollit i finalitza amb els testaments dels comtes de

Cerdanya Guifré II, Guillem I (Guillem Ramon, pare) i Guillem II (Guillem Jordà, fill). Els documents compresos entremig s'agrupen per personatges i territoris; en citarem només alguns a tall d'exemple, com ara la documentació relativa a Galcerà de Pinós, les accions sobre Cardona que tingueren lloc entre Folc, bisbe d'Urgell i senyor de Cardona, i el comte Guillem I de Cerdanya, o els documents relacionats amb el vescomtat de Berga. Pel que fa al comtat de Rosselló, més breu que l'anterior, s'obre amb un seguit de convenis entre el comtat de Rosselló i el d'Empúries i finalitza amb la restitució de la vicaria de Vallespir al vescomte Guillem de Castelnou. Dins d'aquest bloc podem al·ludir, entre d'altres, als documents referents a Berenguer de Canet i a Guillem d'Apià.

Dels 276 documents de què constava originàriament, 169 són juraments de fidelitat, 32 convinences i 28 donacions. Els 47 restants es reparteixen, fonamentalment, entre contractes de compravenda, testaments i empenyoraments.

Són especialment interessants els documents 258-260 (789-791, en l'edició de Miquel i Rosell), ja que es tracta de tres butlles papals relacionades amb un escàndol que tingué lloc a la casa comtal de Rosselló. La situació era la següent: el comte Gausfred III havia repudiat la seva esposa i n'havia pres una altra de manera il·legítima; arran d'aquest comportament ambdós adúlter havien estat excomunicats pel papa Eugeni III.

LFC, f. 59b, doc. 255. Donació de diversos feus que va concedir Bernat Ató IV de Besiers al comte Gausfred III de Rosselló en entregar-li la seva filla com a esposa.

En el primer dels documents en qüestió, el papa Adrià IV ratifica l'excomunió promulgada per l'anterior papa i priva els fills de la il·legítima unió del dret a rebre l'herència paterna, amenaçant-los també amb el càstig de l'excomunió si fan cap intent d'apropiar-se'n. Entre 5 i 10 anys més tard, el papa Alexandre III envia dues butlles confirmant la decisió del seu antecessor

² MIQUEL ROSELL (1945), p. XVI.

en relació amb aquest afer, i assegurant protecció i l'obtenció de l'herència paterna a Girard, fill legítim de la primera esposa del comte Gausfred III.

el mateix amb altres unitats territorials, i és precisament aquest fet el que fa del LFC un cartulari únic.

LFC, f. 50d, doc. 188. Jurament de fidelitat que fa Guillem Bernat al comte Guislabert II de Rosselló (miniatura inacabada).

Un dels aspectes especialment interessants del LFC és la presència de 32 miniatures romàniques policromes sobre fons d'or, les quals al·ludeixen als personatges que intervenen en els documents que encapçalen. D'aquestes 32 miniatures, però, 13 estan incompletes. L'estil no difereix gaire d'aquelles presents al LFM i, tot i que semblen menys elaborades, no els manquen pas ni tècnica ni bellesa. El color blau és predominant i, en algunes d'elles, destaca la diferència de mida entre la figura del comte o rei —sovint assegut— i els seus vassalls. Els bisbes, per la seva banda, sempre apareixen representats amb unes dimensions equivalents a les dels comtes i, fins i tot, una mica més grans, com succeeix a la miniatura que encapçala el jurament de fidelitat fet pel bisbe d'Urgell Ermengol al comte Guifré II de Cerdanya (f. 9d, doc. 52).

D'aquestes 32 miniatures, 21 encapçalen juraments de fidelitat, majoritaris al cartulari, 4 representen convinçences i el mateix nombre es repeteix en el cas de les donacions; les tres miniatures restants precedeixen una acció judicial, una concòrdia i un document de compravenda.

No se sap qui va confeccionar el LFC ni tampoc qui li ho va encarregar. Destaca el fet, però, que es volguessin posar per escrit de manera separada un conjunt de documents que ja es trobaven en una altra recopilació, i que aquests es copiessin amb exactitud i en el mateix ordre, imitant fins i tot l'estil de les miniatures. Malgrat les semblances, però, —recordem que les errades també són les mateixes—, l'existència del LFC denota una voluntat de separació per part dels comtats que engloba, un esperit d'identitat pròpia malgrat pertànyer a un gegant més poderós com ho era el comtat de Barcelona, al qual es van afegir primer Cerdanya i, més tard, Rosselló. Dins el LFM trobem diversos comtats i comarques que posseeixen certa unitat documental (Urgell, Pallars, etc.), però el grup més representatiu el constitueixen els comtats de Cerdanya i Rosselló, precisament per haver-se separat en un cartulari independent. No tenim constància que hagués passat

LFC, f. 7d, doc. 23. Jurament de fidelitat que fa el vescomte de Berga Dalmau al comte Ramon I de Cerdanya.

LFC, f. 9d, doc. 52. Jurament de fidelitat que fa el bisbe d'Urgell Ermengol al comte Guifré II de Cerdanya.

Probablement el LFC respongui a la voluntat de conservar per escrit tota la documentació corresponent als segles immediatament anteriors a la seva confecció, sense la necessitat de

copiar el LFM en la seva totalitat. Aquest últim era massa extens i contenia moltíssims documents que no tenien cap relació amb els comtats de Cerdanya i Rosselló. A més a més, es va aprofitar l'ocasió per afegir-hi sis documents inèdits que s'havien redactat durant el període comprès entre la finalització del LFM i la creació del LFC.

L'existència d'aquest cartulari independent, per tant, fa palesa una voluntat de separació dels comtats de Cerdanya i Rosselló en un moment en què aquests ja no eren autònoms.

Malgrat la manca d'originalitat del cartulari que, com ja hem apuntat repetidament, consisteix en una còpia estrictament fidel del LFM, el simple fet d'haver agrupat per separat el patrimoni documental d'aquests dos comtats d'entre els segles X i XIII ja fa del LFC un cartulari molt especial. No només era pràctic i més lleuger que el LFM sinó que, de la mateixa manera que aquest exemplifica l'expansió del domini del comtat de Barcelona, el LFC és una mostra de la consciència dels comtats de Cerdanya i Rosselló com a dues entitats diferenciades del casal de Barcelona.

LFC, f. 61b, doc. 262. Jurament de fidelitat que fan els homes de Rosselló i Perpinyà al rei Alfons II d'Aragó (I de Catalunya), dit el Cast.

(*) Llicenciada en Filologia Clàssica per la Universitat de Barcelona i membre del grup de recerca *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*, Institució Milà i Fontanals-CSIC i Universitat de Barcelona.

LFC, f. 45a, doc. 165. Jurament de fidelitat que fa el comte Ponç I d'Empúries al comte Guislabert II de Rosselló.

Repartir la culpa

Per Jaume Piguillem Pérez de Rozas

Espanya sempre ha estat un país difícil pel que fa a ideologies, polítiques i maneres de pensar. En els moments històrics més crítics, sobretot de la història moderna, el país no ha buscat mai exclamar en veu alta qui té la culpa de que els esdeveniments més importants de l'últim segle hagin anat com han anat.

Avui, la fam per buscar culpables és més latent que mai: polítics, banquers, Govern, personatges d'influència... és lícita la percepció de l'opinió pública que tots aquests són culpables de la crisi econòmica o, més concretament, dels efectes específics d'aquesta a nivell espanyol; fins i tot dins de Catalunya, veure que Espanya és el culpable de caure més profundament en un pou que no sembla tenir fons. Tot i això, la primera reflexió que el ciutadà pot fer apunta més directament a cadascú a nivell individual. Amb la següent explicació, polèmica per què no dir-ho, fregaré sovint una línia perillosa que s'anomena generalització. Donat que és molt difícil treballar amb matisos a través de l'escriptura i amb poc espai, caldrà que sigui el lector, audaç (a tenir en compte la coma) qui ho faci a nivell personal.

Espanya ha estat durant els últims anys, el país del conte de la lletera. Algunes famílies han vist en els acords financers amb els bancs la possibilitat d'accedir a una vivenda millor, de gaudir d'unes bones vacances cada any i de conduir un bon cotxe. És cert que hi ha qui no ha abusat d'aquest tipus de negoci amb els bancs. Ha estat gent que ha intentat seguir vivint dins les seves possibilitats encara que el banc li oferia l'opció de millorar el seu estandard encara que fos solament de manera virtual, ja que no és el ciutadà espanyol qui mou el capital, sinó les entitats financeres, amb més o menys risc per als seus clients. El país s'ha vist immers en un còctel amb ingredients diversos: l'especulació immobiliària, la voluntat d'aparentar, l'intent de ser més risc aplicant rendibilitat als béns immobles, etc. Aquests han anat mesclant-se en un beurratge que vam beure a poc a poc al llarg dels últims anys i que ha provocat una enorme ressaca a Espanya, amb molts mal de caps per a les famílies mitjanes del país.

És per tot això que si cal ser solidaris per ajudar a la resta de ciutadans del país, repartir allò que tenen uns entre aquells a qui els falta i tornar les entitats bancàries en un punt en què no puguin inflar l'especulació al país, també cal ser solidaris

en repartir les culpes. Una crisi com la que vivim no es fa en un parell de dies. La ràbia que els ciutadans senten cap als grups de poder (polític i del capital) cal que sigui relativitzada, en el sentit que cal prendre un pas previ. En l'idioma anglès, la paraula que ho defineix bé és: *soul-searching*, fer examen de consciència. Veure què és el que ha fet cadascú i el que no hem de repetir. Només quan els ciutadans acceptem i diem públicament que nosaltres també tenim alguna cosa a veure amb les responsabilitats de la crisi, a gran o petita escala, podrem buscar les responsabilitats en aquells que creiem veraders culpables i que, en general, tothom accepta que ho són.

Aquest seria el pas previ de la lluita i reivindicació més que justificada contra aquells que tenen el poder. Aquesta lluita ha de seguir endavant. Amb força i determinació. Però cal pensar que si no volem que aquests tornin a cometre els mateixos errors, nosaltres, els ciutadans de a peu tampoc podem caure en el mateix parany.

Urbanització fantasma

Els festivals de cinema, espècies en perill d'extinció?

Per Jordi Forcada Nicolau

"Es cancel·la el Festival de Cinema Negre de Manresa. L'organització anul·la la 14a edició del certamen perquè no tenia assegurat cap ajut públic a part del de l'Ajuntament i no havia aconseguit prou patrocini privat" (Diari Ara, 29/07/2012).

"El REC Festival Internacional de Cine de Tarragona no se celebrará. El año de la Capitalitat Cultural Catalana, Tarragona pierde el REC. Este festival nació en 2001 y año tras año ha ido creciendo. Sin embargo, desde la dirección explicaban ayer que el Consistorio no ha renovado el convenio de colaboración y que ha retirado la totalidad de su participación económica" (Diari de Tarragona, 2/02/2012).

Dues mostres del futur que espera al 99% dels certàmens, festivals, trobades i mostres de cinema del nostre país: la desaparició. Culpa de la crisi, diuen. Últimament s'ha instaurat una mania preponderant i d'èxit sospitosos que posa en el punt de mira dos culpables últims de tots els nostres mals, passats, presents i futurs: els mercats i el canvi climàtic (aquest últim una mica oblidat per l'èxit actual i fraticida del primer element).

És culpa de la crisi induïda pels mercats la desaparició de la mal anomenada columna vertebral de la cultura del nostre país?

Una visió reduccionista i poc crítica, però extremadament estesa, diria que sí, que com que no hi ha diners s'enfonsen moltes iniciatives, cosa del tot normal. Amb la mateixa boca, l'il·lús opinador s'enfunda la bandera de patriota indignat per

què "la cultura no es toca", exactament igual, però en sentit contrari, quan apugen l'IVA i ja no pot sortir de marxa cultural un dissabte al vespre sense deixar-s'hi un ull de la cara (recordem que el tipus impositiu dels espectacles culturals, teatrals i cinematogràfics passa del 8% al 21%, un increment de més del 160%). Està vist que la cultura, les arts i la indústria que se'n deriva és només un divertimento per quatre filantrops indignats i, perquè no dir-ho, bastant hipòcrites.

Però centrem-nos en el subsector (per dir-ho d'alguna manera) dels festivals de cinema del nostre entorn. Com a ideòleg i director del Certamen Internacional de Curtmetratges de Cerdanya, però totalment aliè professionalment al món audiovisual, tinc la mania persecutòria d'analitzar fil per randa tots i cadascun dels cartells dels festivals, mostres i certàmens que m'arriben a les mans (sempre va bé espiar la competència). Doncs bé, el cartell, magnífica eina divulgativa, és el fidel reflex del problema principal que pateix aquest sector audiovisual, problema que es pot extrapolar a la gran majoria de les iniciatives culturals i formatives del nostre entorn més immediat: total dependència de les aportacions públiques. Es podran disfressar d'Instituts parapúblics, de Diputacions, d'Ajuntaments diversos, de Consells Comarcals, de Patronats o d'associacions i fundacions (l'element més opac de l'entramat fiscal català), però a l'hora de la veritat el cash surt de la mateixa butxaca: la de tots i cadascun de nosaltres. Clar que hi ha maneres de "maquillar", com el famós Take&Pay, que serveix per inflar pressupostos de manera extraordinària (i que reverteixen en més subvencions). Salta a la vista que aquest sistema neocomunista d'intervencionisme estatal estava destinat al més absolut dels fracassos.

No em sorprèn que el sector s'enfonsi i, amb ell, tota una colla de professionals de la cocteleria que, disfressats de culturòpates i amb bona propaganda (i millor fetge), han estat atracant a la llum del dia, amb la connivència de tota la semi-inconscient classe política, les arqués públiques.

Fa anys no la gent era il·lusament feliç, culturalment pobra a ulls actuals, mirant "Dallas" tot sopant pa amb tomàquet i embotit un diumenge qualsevol. Eren temps on es treballava, més o menys, i hi havia un buit cultural produït per l'estrès de la transició i la manca d'efectiu. Ara bé, hi hagué un moment en què algú va creure oportú recuperar certs costums i van treure el cap algunes iniciatives d'àmbit bàsicament públic que van començar a ocupar aquest espai (parlem de vora l'any 1998). Heus aquí que van descobrir que el fet de gastar diners donava vots... i com que no es parava de cobrar impostos extraordinaris pel boom de la construcció i dels serveis, la cosa es va descontrolar d'una manera similar a com han proliferat els poliesportius a cada poble, poblet i llogaret de la comarca de la Cerdanya, per posar un exemple proper. Així, cada poble, poblet i llogaret va voler el mateix que el veí: poliesportiu, piscina, escola, festival de música, festival de cinema... la qüestió era no quedar-se endarrere, sense pensar en si veritablement l'assumpte responia o bé a una necessitat bàsica, una demanda social, una inversió socioeconòmica o el simple capritx del polític/cacic del poblet de torn. El fet que totes aquestes iniciatives que moren tinguin el seu origen a l'entorn de l'any 2000 és una prova de la certesa d'aquesta cronologia, tot i que el marc on s'inscriuen aquests festivals desapareguts siguin ciutats molt més grans que el cas que ens ocupa (també a priori amb més recursos disponibles).

Tornant al títol d'aquest article: els festivals de cinema, espècies en perill d'extinció? En base a la meua experiència dilata-

da en el món associatiu tinc clara una cosa: els festivals de cinema estan en via d'extinció irremeiable per culpa de la seva organització viciada i dels viciosos que els financen (ja siguin cacics/administracions o lobbys diversos). El futur passa per la base, per la reformulació dels postulats que durant molt de temps s'han suposat certs i han estat inqüestionables, en una liberalització transversal dels productes culturals i en un suport just, objectiu, igualitari i limitat de l'administració pública, no la barra lliure d'aquests últims anys.

Ja per acabar, no siguem negatius del tot. Hi ha molt bones iniciatives arreu del país que no responen a la tipologia abans esmentada. Un exemple reeixit i que cal esmentar és el cas del Festival Curtmetratges, primera edició, certamen de curtmetratges de gran qualitat amb seus a Solsona i Barcelona organitzat per na Marta Parreño, una espavilada i jove emprenedora de gran talent que ha sabut fer-se un forat en un mercat tan exigent i amb tanta competència com el barceloní. També és el cas del Certamen que la nostra entitat, el Grup de Recerca de Cerdanya, organitzarà per tercer any consecutiu i es fa un lloc dins del panorama català a base de picar ferro, molta empena, una gestió eficaç i responsable. I quin és el secret de l'èxit? Dos pilars bàsics: estar acostumat a treballar en la més pura indigència econòmica i haver-hi posat diners de la butxaca. El primer et fa ser auster i valorar fins a l'últim cèntim cada despesa a efectuar; el segon, et motiva a perseguir el primer objectiu amb més ganes i vehemència, si cal. El fet de ser flexible i dimensionat al terreny et permet ser fiable en situacions com l'actual que requereixen d'una major elasticitat del producte cultural, cosa totalment impossible en festivals més grans i viciats, on tota una legió de simpatitzants cobra generosos sous i generoses dietes a càrrec de l'organització.

Per la part que toca a la nostra entitat, seguirem reblant el clau per seguir aportant el nostre granet de sorra a la reinvençió i potenciació del sector turístic, cultural i científic de la comarca de Cerdanya i més enllà si fa falta, sense perdre de vista allò que ens fa únics i especials en els temps que corren: l'honradesa en les nostres actuacions i l'ambició i ferm convenciment de la idoneïtat dels nostres projectes per millorar de manera altruïsta l'entorn que ens envolta.

Cerdanyisme i Turisme, dues maneres d'entendre la Cerdanya?

Per Alfred Pérez-Bastardas *

Vaca al Pirineu, pintura sobre tela (1949) de Rafel Bastardes i Parera (1912-1997)

En l'hora alta del turisme pirinenc, també la Cerdanya ofereix immillorables zones de vegetació per excursions de muntanya, rius o prats per gaudir-ne. I més que mai, de tresors artístics del romànic (esglésies, frontals, pintures al fresc, Crist-Majestats, etc) però també de pintures barroques i gòtiques, i d'una alta gamma gastronòmica, aprofitant el plaer del lleure per contemplar una plana rodejada de muntanyes que s'acoloïxen a la posta del sol...

Però també cal dir que el turisme ens porta a una segona valoració: no té prou consciència d'estar en un país pirinenc que vol fer-se ressò de la seva identitat cultural, on aquesta cultura cerdana és la seva manera de viure i de veure el món.

El cerdanyisme com a identitat forma part de la vida cultural d'aquest petit país pirinenc. I no podem deixar de reivindicar-ho, quan la maquinària econòmica del turisme va desmemoriant els valors més autèntics de l'ésser cerdà. Cerdanyisme i turisme haurien de convergir, aglutinant un sentiment de fidelitat a la memòria antiga de la Cerdanya, d'un passat que no tornarà, però que podem mantenir viu, d'un present que no ens desfiguri el paisatge ni la manera de viure que els nostres avantpassats tenien, amb l'ajut als sectors que conformen aquella memòria, amb consciència de mantenir suports a l'agricultura del pagès, del ramader, perquè no s'esborri un referent cultural cerdà, i d'un futur que desdibuixat encara, podria borrar del tot el sentiment identitari de la Cerdanya.

Turisme i cerdanyisme, per ara, no tenen les mateixes prioritats ni culturals, ni econòmiques, ni socials, però haurien d'intentar convergir en un moviment que servís per donar consciència de país pirinenc, amb una reflexió en profunditat del que això suposa. És un treball lent que els cerdans han de fer a partir de tots els elements que toquen el turisme (Consell Comarcal, ajuntaments, hosteleria, restauració, mitjans de comunicació, revistes digitals i de paper, ràdio i televisió, informació turística, etc.)

El cerdanyisme deu fer valorar el país cerdà als seus visitants,

als que tenen cases en pobles i zones rurals, els que hi vénen un dies per esquiar, per fer excursions.

Turisme i cerdanisme no tenen pas els mateixos criteris de valoració, però podem fer, si es vol que no vagin en direcció contrària; ens ho hem de proposar; ho hem d'estudiar; ho hem de requerir; i podem fer-ho perquè en el fons, qui va a la Cerdanya, ho fa amb la voluntat de gaudir de la seva naturalesa, és a dir, de viure diferent que a les ciutats, per això, aquest és un punt en què el cerdanisme identitari pot reivindicar la consciència d'estar en un país pirinenc que té un conjunt natural i cultural ben diferent dels altres.

Cerdanisme i turisme semblen contradictoris, però no tenim més remei que intentar-ne la seva juxtaposició, la solidaritat, la cooperació i per què no, la rectificació de cara a fer valorar la consciència cultural, patrimonial i humana d'un tros del Pirineu que anomenem Cerdanya. El cerdanisme com a element aglutinador de la consciència cerdana global, és a dir la que comença a Sant Pere dels Forcats (coll de la Perxa) i que acaba a l'anomenat Forat de la Seu, pam més, pam menys, ha de treballar el territori, la seva gent, els seus pobles, i les seves corresponents administracions en la consciència d'un petit país comarcal europeu, que vol traspasar les fronteres i les divisions. El Turisme, en majúscula, ha de saber que és el darrer grup humà que arriba a la Cerdanya per gaudir-ne, però ha de respectar l'essència cerdana, i cultivar-ne la identitat, la cultura, la manera de ser i de viure, perquè ells són els "estrangers" que si bé aporten a l'economia comarcal un alt grau de desenvolupament, han de comprendre que tenen també la responsabilitat de mantenir al territori els valors fonamentals que l'han fet com és. Vull dir, en definitiva, que hem de guanyar pel cerdanisme el turisme d'estiu i d'hivern, perquè per ara és una de les fonts d'ingressos més important que té, i seria una irresponsabilitat política, social i econòmica que desdenyéssim el nostre patrimoni cultural, ara que volem que sigui declarat Reserva de la Biosfera, així com que desitgem perpetuar-ho per a les nostres generacions futures. Volem que sigui un petit país que qui el visiti, s'identifiqui pel que és i pel que veu, amb una identitat concreta i com un tros del que anomenem Pirineu Català. Cerdanisme i Turisme, han de trobar-se com a valor sociocultural i econòmic perquè la Cerdanya no perdi identitat. I això només es pot aconseguir si se'n té consciència per les dues parts i es treballa en aquesta direcció.

Alfred Pérez-Bastardas, és historiador, autor del llibre *La Cerdanya, Quadern de notes*.

Mantenir viva la memòria

Per Guillem Lluch

El record directe de la Guerra Civil espanyola va desapareixent a poc a poc. Malauradament, les persones que la van viure de més a prop ens van deixant, i d'aquí a uns anys els únics que sabrem què va passar serem els fills i néts d'aquells que van lluitar i patir la cruesa dels trets i les bombes. El record de la Guerra Civil ha estat molt present en dos actes que s'han celebrat els darrers mesos a Cerdanya: per una banda, la interessant presentació d'un llibre sobre els exiliats catalans al Quebec, organitzada pel Grup de Recerca de Cerdanya; i per l'altra la Diada del Grup d'Amics de Montellà, celebrada aquest passat agost i dedicada a la Guerra Civil al Pirineu.

En aquest darrer cas, els veïns i visitants de Montellà van poder veure una interessant exposició de material bèl·lic abandonat pels republicans durant la seva retirada per la Vall de Camprodon; i van poder assistir a una conferència de l'historiador cerdà Joan Pous, sobre la Guerra Civil a Cerdanya. A banda d'aquesta jornada dedicada a fer memòria, el darrer número de la revista *Fil Directe*, editada pel mateix Grup d'Amics de Montellà ha fet una entrevista a Pere Armengol, el Peret del Sastre de Martinet. Ell va viure la Guerra Civil en primera persona, ja que va formar part d'un batalló, i recorda especialment la cruesa dels enfrontaments de Terol i València.

És important que recordem aquells fets, no tan sols per allò que es diu sovint d'evitar repetir errors del passat, sinó per honrar la memòria d'aquells que van lluitar per uns ideals democràtics i que, malauradament, aviat no ho podran explicar. Nosaltres, els fills, néts i vespèts dels vençuts el 1939 som i serem els responsables de mantenir viva aquesta memòria.

Puigcerdà (1874-1936): El meravellós entorn de Rigolisa (II)

Enric Quílez i Castro

Fèlix Macià Bonaplata (Imatge cedida per Sofia Garçon)

L'actual església de Sant Jaume de Rigolisa va ser inaugurada el 1887. La tradició recordava que antigament en aquella mateixa zona, hi havia hagut una capella:

La Voz del Pirineo, 30/07/1882

"Todos los años celebra la villa de Puigcerdá el día de S. Jaime yendo en romería a Rigolisa en cuyo pintoresco punto había in illo tempore una pequeña capilla dedicada al santo. Hoy no hay capilla ni vestigio alguno del santo, pero la gente le venera allí por tradición y memoria."

"Y como no hay juego sin trampa ni romería sin merienda y bailoteo, sucede que todos los romeros o a lo menos la mayor parte echan allí su canita al aire y luego se divierten bailando al compás de la música que el dueño de la finca, nuestro actual Diputado, tiene allí todos los años para complacencia de los que acuden a visitarle. Como todos los años, la concurrencia de gentes fue grande, y no menores la animación y bullicio; la gente se divirtió y retiróse tranquila y gozosa después de haber dignamente cumplido con una de las tradiciones que les legaran los antepasados. El tiempo, así un poco inconsiderado, pero en tales días nadie se acuerda de él hasta el momento en que arrecia."

L'any 1887, s'inaugurarà la nova església:

La Voz del Pirineo, 24/07/1887

"La festividad de San Jaime que mañana conmemora la Iglesia católica, reviste para los habitantes de esta villa un carácter excepcional, debido a la costumbre antiquísima de ir, por la tarde, a la romería de Rigolisa, donde el propietario de la pintoresca aldea, D. Félix Maciá y Bonaplata, digno Diputado a Cortes por este Distrito, obsequia todos los años a la concurrencia con danzas públicas que él costea."

"Por este año no se concretará la fiesta con la aludida diversión característica del país, sino que, habiendo D. Félix Maciá llevado a feliz término el ideal concebido y que no pudo realizar el entusiasta patricio nuestro, su difunto padre (q.d.g.g.) mañana tendrá lugar la bendición e inauguración de la rica capilla que ha hecho levantar en el mismo sitio en que antiguamente existía otra más modesta, cuyas ruinas aún recordamos haber visto en nuestra infancia. Con este objeto se celebrarán en dicha capilla, por la mañana, oficios divinos y otras solemnes funciones durante el día, en honor de S. Jaime su patrón titular. Por la tarde habrá baile, en la plaza de Rigolisa, con la orquesta de Sansa de esta villa."

"Para asistir a dicha inauguración, ayer debió llegar el Sr. Maciá, junto con su señora, esposa e hijos, a quienes damos la bienvenida."

"En el próximo número daremos algunos pormenores referentes a la construcción de la nueva iglesia, así como de las funciones y fiestas que allí tengan lugar"

La Voz del Pirineo, 31/07/1887

La nueva iglesia de Rigolisa

"Imponente, a la par que conmovedor fue el acto de la bendición de la Iglesia que, en su propiedad de Rigolisa, han levantado."

"El lunes último, festividad de Santiago, a las 9 de la mañana, principió la larga ceremonia que para estas importantes solemnidades prescribe el ritual, oficiando nuestro respetable señor cura párroco, asistido por el P. Rector de la Escuelas Pías y por el P. capellán del convento de Santa Teresa, e iluminando un esplendoroso sol a la muchedumbre que llenaba la ancha plaza que precede al monumento. Majestuoso era el efecto que producían los sagrados cánticos acompañados en el órgano armonium, que sólo desde afuera era dado escuchar."

"Terminada la bendición y ocupada casi toda la iglesia por las familias de los fundadores y por sus parientes más allegados, se celebró la primera misa, durante la cual se cantaron varias piezas religiosas, obra del distinguido profesor, hijo de esta villa, D. Pablo Ronsó, que tocaba el armonium, y ejecutándose al final por un coro de niños tres avemarías con acompañamiento de aquel instrumento, violín y contrabajo."

"Durante el curso de la procesión alrededor de la nueva iglesia, y en el momento de salir de la misa, se sacaron varias fotografías instantáneas preciosas."

"Pero entonces el cielo se había cubierto ya de amenazadoras nubes, que no tardaron en abrir de nuevo su sombrío seno para continuar sembrando entre nuestros agricultores el desconsuelo de ver que, tocando ya casi el anhelado fruto de sus"

constantes afanes, se los arrebatában despiadadas las incessantes lluvias, que hasta hacen germinar el grano en las gavillas por los campos extendidas.

No cesó en toda la tarde el agua, impidiendo que tuviera lugar la animada reunión que todos los años en igual día allí se forma, no sólo de gente de esta villa, entre la cual se cuenta casi toda la brillante colonia forastera, sino también de los vecinos pueblos de Enveig, Ur, Bourg-madame y las Escaldas; sirviendo de poderoso elemento de atracción, después de la generosa amabilidad de los propietarios, el baile público y en el cual toman parte confundidas las clases todas de la sociedad.

Por la novedad de la apertura al culto del nuevo templo, sin duda hubiera sido mucho mayor este año la concurrencia, como hubiera sido también mucho mayor la importancia que el acto religioso hubiera revestido, a haber podido realizarlo el Ilmo. Sr. Obispo de la diócesis. Esto habría tenido lugar, a no haber las aguas arrastrado, precisamente en aquellos días, el puente de Martinet, haciendo ello muy dificultosa la subida de la Seo de Urgel.

El nuevo templo está bajo advocación de Santiago Apóstol, en conmemoración de la capilla que antiguamente en el mismo sitio había existido, y de la cual los casi viejos recordamos todavía haber visto el ruinoso ábside. No es sólo por tradición que se sabe ser el patrono de la vieja iglesia el referido apóstol, sino que en varios documentos de nuestro archivo municipal se consigna que, en los pasados siglos, en cierta época del año, iba en procesión el clero parroquial de la villa a la iglesia de la Baronía de S. Jaume de Rigolisa.

El ideal de D. Félix Maciá y Gelbert, desde que hubo adquirido el magnífico predio de Rigolisa, fue reconstruir allí el derruido edificio religioso, y sus buenos hijos D. Félix y Dª Mercedes, rindiendo cariñoso culto a la memoria de su difunto padre, han realizado hoy las piadosas aspiraciones de éste, levantando un monumento, bella obra de arte, que honra, no sólo a Puigcerdá sino a la Cerdaña entera.

Una sucinta descripción de la obra hará formar a nuestros lectores una aproximada idea de su importancia.

Tres partes principales constituyen la capilla de Rigolisa, la cripta, la capilla, propiamente dicha, y el campanario.

La cripta o subterráneo para enterramientos, está construida debajo del presbiterio, cogiendo todo el ancho de la capilla y poco menos que la mitad de su longitud, con varios nichos de diferente dimensión, según sean destinados a contener ataúdes o sarcófagos con restos humanos.

La capilla es de planta rectangular y mide, exteriormente, 7,20 metros de ancho por 10,30 metros de largo, sin contar la sacristía, situada en la parte posterior u opuesta a la fachada. Tiene un presbiterio de regulares dimensiones, y un coro alto sobre la puerta de entrada, que tiene acceso por una reducida y bien dispuesta escalera de forma circular.

Recibe luz por dos ventanales practicados en los muros laterales, y por un rosetón de 7 lóbulos que hay en la fachada principal, estando cerrados los mentados tres vanos por vidrieras de vidrios de colores, de carácter adecuado al estilo del monumento. El techo está formado por 3 bóvedas por arista, de forma apuntada, apoyadas en 4 arcos formeros que arrancan de unas bien proporcionadas peanas esculpturadas.

La cubierta, construida con pizarra y a dos vertientes, al estilo del país, en nada desdice del carácter que se ha querido dar al conjunto.

La torre-campanario es de planta cuadrada, con ángulos roba-

dos o chaflanes; está emplazada sobre la sacristía y detrás del muro de testera de la capilla, tiene en su parte superior, y a una altura de 17 metros, 4 ventanales de arco apuntado, que pueden utilizarse para colocar otras tantas campanas, sirviendo también como mirador para contemplar cuatro diversos y sorprendentes panoramas de la Cerdaña, debido a la situación elevada en que está emplazado el edificio. Está rematado por una cubierta en forma de chapitel, empizarrado, de base también cuadrada, con chaflanes, lo que hace se presente esbelto, sin ser de altura exagerada, atendido el estilo que predomina en el edificio.

En general, éste es bien proporcionado en todas sus partes y su estilo nos recuerda la primera época del gótico, ya por la forma peraltada de sus arcos, por el detalle de sus molduras y la parquedad en el empleo de adornos.

Acertado ha sido el empleo de los materiales; pues en el exterior sólo se ha hecho uso de la piedra vista, ya en forma de sillería, ya de sillarejo y de mampostería concertada, pero si revoque, circunstancia que además de dar más carácter de solidez y seriedad al conjunto, hace que resista mejor las condiciones de nuestro clima.

El altar, bonita obra de carpintería, ocupa todo el ancho del muro de testera, está trabajado en madera de cedro, es de estilo ojival de segunda época, lo cual ha permitido al artista que lo ha concebido emplear más riqueza en los detalles de moldurado y de exornación.

Consta de dos cuerpos principales en su altura. El bajo que medirá unos 3 metros de altura y forma el basamento del alto o superior, que, apoyado en éste, alcanza el centro de la bóveda. En el cuerpo bajo, además de la mesa que se apoya en cuatro bien proporcionadas columnas, hay dos puertas encuadradas con acierto, una de las cuales da ingreso a la sacristía, y la otra es figurada, al objeto de formar colateral con la primera. El cuerpo alto está constituido por tres compartimentos, uno central, representando un gran arco, formando como el marco del bien ideado y ejecutado cuadro de la aparición de la Virgen al apóstol Santiago; y los dos laterales lo forman dos paramentos algo retrasados del anterior, dispuestos cada uno en dos arcos gemelos o pareados, de forma circular lobulada, separados por elegantes y esbeltas columnitas y contienen cuatro lienzos, en los cuales hay pintados otros tantos santos tutelares de individuos de la familia del Sr. Maciá.

Cúmplenos felicitar al arquitecto de Barcelona D. Salvador Viñals, autor del proyecto del hermoso edificio y del altar, y a nuestro estimado paisano, el pintor D. Pedro Borrell, autor de los cinco lienzos que adornan el mismo, y de los cuales, en nuestro número de 26 de septiembre del año último, dimos a conocer las bellezas, principalmente del central, que mide cinco metros de alto. Por este motivo no repetiremos aquí los elogios que todos los inteligentes dedican a estos bien acabados trabajos.

Y muy entusiastas felicitaciones merecen los hermanos Sres. Maciá, por haber llegado a realizar su ideal de dotar su propiedad de Rigolisa con un monumento, que, a la par que honra la memoria de su Sr. Padre, no dudamos servirá de gran utilidad en el porvenir para las familias de las torres que se van levantando en las afueras de la población.

El Corpus Documentale Latinum Cataloniae (CODOLCAT)

Per Marta Punsola i Munárriz

The screenshot shows the CODOLCAT website interface. At the top, there are logos for the Universitat de Barcelona and CSIC. The main header reads 'Corpus Documentale Latinum Cataloniae'. Below this, there is a navigation bar with links: Presentación, Equipo de trabajo, Búsquedas, Registro, and Contactar. The central content area is titled 'Darse de alta en el CODOLCAT' and contains a registration form with fields for 'Nombre', 'Correo electrónico', 'Confirma su correo electrónico', and 'Organización (opcional)'. There is also a checkbox for 'He leído las condiciones'. To the left of the form, there is a text block explaining the project and its goals.

El passat 16 de març es va celebrar la jornada "Lexicografia medieval en xarxa", en el marc de la qual tingué lloc la presentació del CODOLCAT, una eina de recerca lexicogràfica que ja es troba a l'abast de tothom.

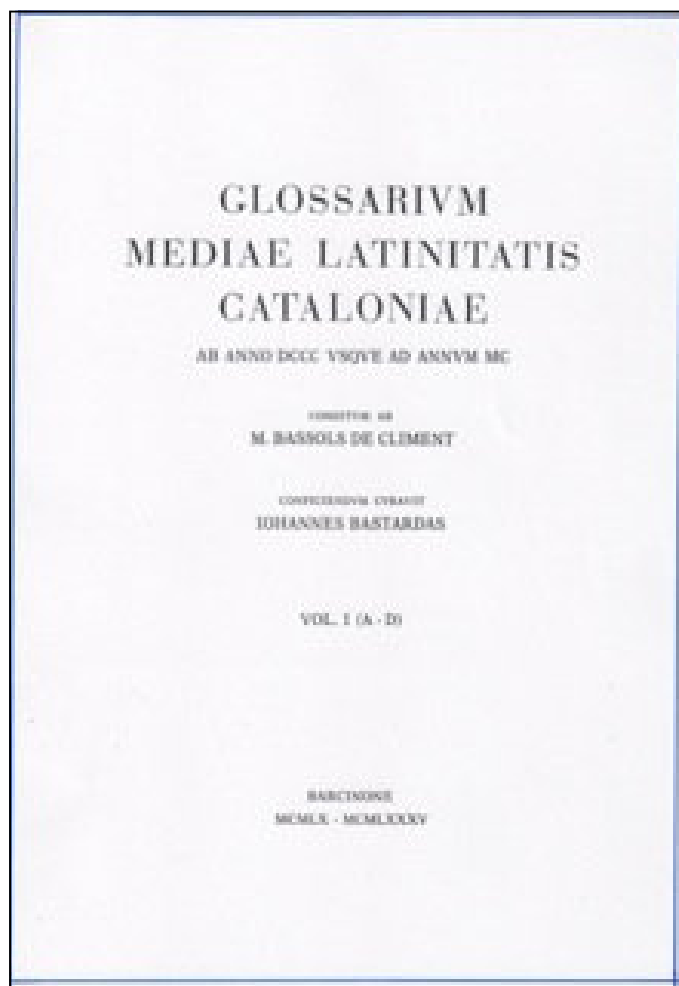
El *Corpus Documentale Latinum Cataloniae* (CODOLCAT) és una base de dades lèxica que comprèn la documentació escrita en llatí en els territoris de domini lingüístic del català entre els segles IX i XII. Aquest corpus documental està constituït, en la seva major part, per documents notariaus (testaments, vendes, donacions, querelles judicials, etc.), tot i que inclou també alguns textos literaris, jurídics i científics. Tots aquests textos, alhora que constitueixen un important testimoni escrit de la llengua llatina a la Catalunya alt-medieval, reflecteixen innovacions lèxiques, estructures sintàctiques i trets fonètics procedents de la llengua romànica parlada, és a dir, el català.

El CODOLCAT neix a partir del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae* (GMLC), un projecte iniciat a la dècada dels 50 i que té per objectiu recollir les veus llatines i romàniques documentades en fonts catalanes entre els anys 800 i 1100. Per a realitzar aquesta tasca es va fer un buidat exhaustiu de textos que donà lloc a la creació d'un fitxer manual, el qual consta de 50.000 fitxes. Fins ara s'han publicat els volums de les lletres A-D (1960-1985), F (2001) i G (2006); a més a més, des de l'any 2000, s'ha anat digitalitzant un corpus de més de 22.000 documents. L'objectiu del CODOLCAT és poder oferir, en un futur, la totalitat d'aquests documents, 1.000 dels quals ja han estat introduïts i poden ser consultats per qualsevol persona interessada a través del seu portal web (<http://gmlc.imf.csic.es/codolcat>).

Abans d'ésser introduïts al CODOLCAT, tots els documents passen per un procés de lectura i correcció. Un cop preparats, es classifiquen en funció de diversos paràmetres com són l'acte jurídic que s'hi descriu, els manuscrits i les edicions del text.

El CODOLCAT permet fer cerques lèxiques simples (una paraula completa exacta), però també admet la possibilitat de fer cerques combinades de molts tipus: paraules completes seguides o precedides d'una seqüència gràfica determinada, dues paraules completes exactes seguides, etc. A més a més, la cerca avançada permet acotar no només cronològicament, sinó també en funció del tipus d'atorgant, del comtat i del bisbat.

Un dels objectius dels membres del projecte és que es pugui arribar a consultar, dins del mateix portal del CODOLCAT, la reedició del primer volum (lletres A-D) del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*.

“La Cerdanya, Pyrénées catalanes”, o la propaganda turística dels anys trenta

Per Alfred Pérez-Bastardas

Volem donar a conèixer amb aquest article un llibret de propaganda sobre la Cerdanya que va fer el Fomento del Turismo (Sindicat d'Iniciativa de Puigcerdà), i que és força desconegut. Es tracta d'una publicació (24x16,5cm) probablement del 1932 impresa per Inst. Graf. Oliva de Vilanova del carrer Casanova nº 169 de Barcelona¹ i que valia 4,50 pessetes. El text, en quatre llengües (català, castellà, francès i anglès) per aquest ordre, té set pàgines i la resta fins a trenta vuit són fotografies “pictòriques” de fons blavós. El conjunt, doncs, és aquest: “dos panoramas y cincuenta y ocho fotografías pictóricas por Oliva de Vilanova con la colaboración de don Claudio Carbonell, de Barcelona, don E. Vigué, de Puigcerdá, y otros.”

L'obra es titula: “La Cerdaña (Pirineos Catalanes); sus principales monumentos arquitectónicos y sus bellezas naturales más típicas”, i té interès el text que va desenvolupant els principals motius i característiques de la Cerdanya, per avivar les motivacions de visitar-la:

“La primera visió que ofereix aquesta encontrada és d'una magnificència i d'una lluminositat corpenedores. La cadena de muntanyes que la limita, apropiada a voltes per la transparència vibrant de l'aire, altres voltes envollada en un polsim lluminós, arriba als dos kilòmetres sobre els mil metres que ja tenen els indrets més baixos del pla; el cel és sovint envaït per nuvols majestuosos, que es desfan a la blavor, no podent resistir la resplendor ardorosa, a la què predominen els raigs ultravioletes; mentre el terror es mostra com un mosaic de tots els verds i alhora com una gran esponja solcada de recs, als que van a parar fontetes, cascadelles i torrents escumosos. El conjunt és grandios, vast, formidable; fins l'obra de l'home, obstinat a doblegar-ho tot a les seves conveniències pràctiques, s'encomana aquella grandesa”.

Vet aquí un llenguatge eloqüent de la grandesa cerdana que fa temps ha desaparegut del llenguatge del turisme, per centrar-se només en aspectes més econòmics i de serveis; aquí es pretén donar com a interès turístic la grandiositat del paisatge lligat a la natural ramaderia cerdana:

Les muntanyes semblen formar un gran circ irregular, quan la seva configuració és la d'un quadrilàter, que enclou uns mil kilòmetres quadrats de superfície. La cresta rocosa, a la què sempre hi queda algun clap de neu, assoleix alçades de 2.500 a 3.000 metres, presentant-se esculpida en solcs irregulars

pel sol i les glaçades; queden dessota grans extensions de bosc, i al fons de l'enorme conca, d'un nivell mig de 1.200m. Sobre la mar, des d'una línia formada pels recs més alts, s'estenen alternats, formant vistosa catifa, les prades i els conreus de cereals. Les finques estan separades per rengleres d'albes i s'hi veuen pasturar plàcidament les eugassades i els remats de vaques, especialitats de la Comarca. Als mesos més calorosos de l'estiu, aquest bestiar i el de llana són duts a les pastures de l'alta muntanya, on queden en llibertat quasi completa, en remats a voltes de molts milers, sota la cura de poquíssims pastors”.

Si el lector vol saber-ne més, com es diu ara, pot continuar llegint la informació que aquest dossier turístic li ofereix, i així completar-ho amb detalls interessants i d'història geològica i hidrogràfica:

“L'actual pla de la Cerdanya, ocupat en èpoques remotes per un gran llac, és avui travessat per alguns rius, entre els quals els Rahur o riera d'Angostrina, que fa de divisòria entre Espanya i França en una part del seu curs, poguent-se passar pel pont internacional, i el Carol, sobre el qual s'aixeca, dins el terme de Sant Martí de Cerdanya, un aarc de mig punt que ve del temps dels romans, si bé s'ha restaurat molts cops; tots dos rius, una infinitat de rieres, generalment conegudes amb noms de poblats i altres tants canals, s'escorren vers el Segre, que, com a únic emissari, recull totes les aigües de l'immensa conca per a dur-les a l'Ebre.

A l'abundor del pla, coresponen els estanys i llacs de les altures : Malniu, Maranges, Lanós, La Pradella, Llat, Negre, La Pera, Els Angorts, Angolasters, Trébens, i altres”.

Com es pot comprovar si bé per un cantó el llibret descriu una comarca dins els límits espanyols, per l'altre compona una geografia que inclús abarca llacs andorrans i de l'Alta Cerdanya, perquè en el fons es vol internacionalitzar la propaganda turística cerdana vers els francesos o anglesos; Tanmateix però a l'hora d'enumerar els pobles de la comarca, en menciona només els de la Baixa Cerdanya, i és que de fet aquest llibret propagandístic va dirigit tant sols a la Cerdanya de la banda espanyola, que és la que li correspon a la entitat Foment del Turisme de Puigcerdà.

¹ La impremta Oliva de Vilanova, considerada de manera unànime l'establiment més destacat de la seva època, va ser fundada a Vilanova i la Geltrú l'any 1899 per Joan Oliva Milà. Els seus fills Víctor i Demetri van traslladar l'establiment a Barcelona el 1915. Tot i que el període més brillant de la seva activitat es pot considerar tancat amb l'acabament de la Guerra Civil, les dècades següents l'Institut Gràfic Oliva de Vilanova encara va continuar exercint la seva acció fins a la mort dels fundadors. La impremta és coneguda per haver donat forma a alguns llibres notables del període *modernista*, com *Boires baixes* (1902), de Josep M. Roviralla, amb dibuixos de Lluís Bonnin o *Liliana* (1907), amb text i dibuixos d'Apel·les Mestres, així com també diverses edicions de la Societat Catalana de Bibliòfils, estampades acuradament amb tipus gòtics. Però també es deuen al taller dels Oliva altres llibres destacats de l'època *noucentista*, com ara *Els dolços indrets de Catalunya* (1910), amb dibuixos de Torné Esquius, o *Alaluyas* (1910) de Santiago Vinardell, amb boixos d'Enric-Cristòfol Ricart. Durant els anys vint i trenta del segle XX l'establiment es va fer famós per la qualitat de diversos volums de gran format, enriquits amb il·lustracions dels dibuixants especialistes Josep Ribot i James Wilkinson, en estils més clàssics: *La arquitectura naval española (en madera)*, *Las Hogueras de Castilla*, *El Teniente General D. José Manuel de Goyeneche*, *El libro d'or del Rosari*, *Costums de Catalunya* o la trilogia encapçalada per la *Historia de la Montería*.

A part dels llibres, diverses revistes van ser estampades per Oliva, des de la *Revista Gràfica* a la *Revista Nova*, passant per la dadaista 391 de Francis Picabia. La qualitat de la impremta també es va posar de manifest en la realització d'innombrables treballs gràfics de tota mena, des de cartells a segells de correus, des de fullets publicitaris a diplomes, bitllets de banc (com els cèlebres emesos durant la Guerra Civil per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya amb dissenys de Josep Obiols i E.-C. Ricart), paper de carta, auques i altres tipologies, en la realització de les quals van demostrar excel·lents recursos de disseny i execució. Vegeu LLETRA, La literatura catalana a internet UOC (Santi Barjau Rico)

Però el text té un relat estimulants pel que fa a les virtuts cerdanes del medi ambient, sense nomenar-lo : *“Encara té aquesta terra altres privilegis: la puresa de l'aire i l'assolament, més que abundós, extraordinari a totes les estacions de l'any i superior de molt al de totes les estacions d'altura de més renom. El clima resulta ser sec i estimulat, amb nits fresques, que fa agradós el caliu de la llar. A l'ensens, l'espectacle mudadís del cel i les belleses del panorama conviden a les contemplacions que asserenen l'esperit i retornen la viror a la gent cansada pel traüt de les grans ciutats. Tot això fa de la Cerdanya un indret ideal de curació per al “surmenage”, per a les convalsccncies dels grans traumatismes, per a les malalties consuntives, per als retards de la creixença infantil, i al mateix temps ofereix centres comodíssims per a l'ascensió d'altures formidables i per als esports de neu. Els que s'hi dediquen poden posar-se els eskís i sortir amb ells de les estacions del ferrocarril transpirinenc.”*

Clima, temperatura, suavitat de l'aire, un ideal de país pirinenc que potser no havíem sospitat que teníem ja en aquells anys del segle XX, ideal per les curacions i amb prestacions de calma i tranquil·litat, és el que Oliva de Vilanova vol transmetre als seus lectors turistes; però encara enumera d'altres possibles activitats : *“Cal per a aquests exercicis un vigor atlètic, energies inagotables i algun entrenament, mentre que a la part plana de la Cerdanya o bé a altituds moderades existeixen mil recons interessants, amb camins que conviden els genets i les amassones a cavalcades agradoses o bé faciliten les activitats cinegètiques, en temps de cacera, per cert molt abundosa. Al rius abunden les truites, molt estimades dels “gourmets”.*

Per tot el pla hi ha poblets escampats d'aspecte molt pintoresc i alguns d'ells conserven edificis religiosos de gran antiguitat i de vàlua arquitectònica; el més bell és sens dubte la parroquial d'Hix, d'estil romànic. Els capitells dels finestrals de l'absis resulten una verdadera filigrana.

També és romànica i de gran interès la de Llivia, modificada per successives restauracions, que no han fet desaparèixer les torres rodones amb que s'enquadra. Llivia havia sigut als temps dels romans, capital de la regió, i ara, si bé espanyola amb el seu terme, està completament voltada de terres franceses i relligada a Espanya per una carretera neutralitzada. Altres esglésies romàniques, en general modestes i poc ornamentades, existeixen a Guils, Anàs, Bolvir, All, Badés, Bor, Caborriu, Montellà, Llo, Mosoll, Olopte, Pedra, Les Pareres, Saga, Sanabastre, Tartera, Urtx, Ventajolà i altres set o vuit poblets. Aquesta abundor de monuments arquitectònics del segle XI al XIII demostra que fou l'època comtal quan l'encontrada assolí la seva major importància.”

Ens trobem doncs amb una comarca plena d'encant i de possibilitats naturals i de la pràctica d'esports com així mateix d'un patrimoni cultural atractiu. Oliva diu que *“a posta hem deixat per a la fi el tractar de Puigcerdà”*, descrivint l'església arxiprestal, que conserva alguns detalls arquitectònics molt curiosos com la porta treballada en alabastre carnós d'Isòvol, i també la porta principal, que dona al carrer Major amb un fris molt curiós de caps de gat.

Esmenta igualment el frontis de l'antiga església dels Dominics, que es tracta d'aprofitar per a instal·lar-hi un “Museu de la Cerdanya”, així com el sector de Rigolisa, el barri del Golf (amb casino, piscina, el Parc Municipal de Puigcerdà, l'estany, etc.).

Finalment explica les vies de comunicació per arribar-hi : *“per ferrocarril, trens elèctrics a Puigcerdà, des de Barcelona en 3h.50 minuts, des de París en 14 h. (els expressos), des de Toulouse en 3h. 45 minuts, i des de Perpinyà en 3h. 30 minuts”*

De les carreteres en diu que la que ve de Barcelona (170 km), *“és de primer ordre, amb viratges aperaltats i protegits, i amb senyals d'acord amb el Codi de Rutes internacional; una altra del mateix origen passa per Lleida, la Seu d'Urgell i Andorra, amb una llargada total de 345 km; es pot escursar força aquesta distància fent via per Calaf, La Seu i Andorra (215 km.). Des del centre d'Europa s'arriba a Puigcerdà per la tradicionalment anomenada “Route d'Espagne”, que naix a París i passa per Toulouse, avui carretera nacional nº 20, de primer ordre, amb 840 km. De recorregut total i 180 des de Toulouse. Des de Perpinyà, la ruta nacional nº 116 segueix bona part del curs del riu Tet i té 100 km. de llargada.*

I encara deixa pel final la que considera *“la locomoció de l'esdevenidor (que) ha començat ja a fer parada als prats de la Cerdanya, especialment propicis a l'atterratge, com un altre acatament als atractius de què havem procurat donar una idea i que resulten més evidents contemplats des d'un avió”.*

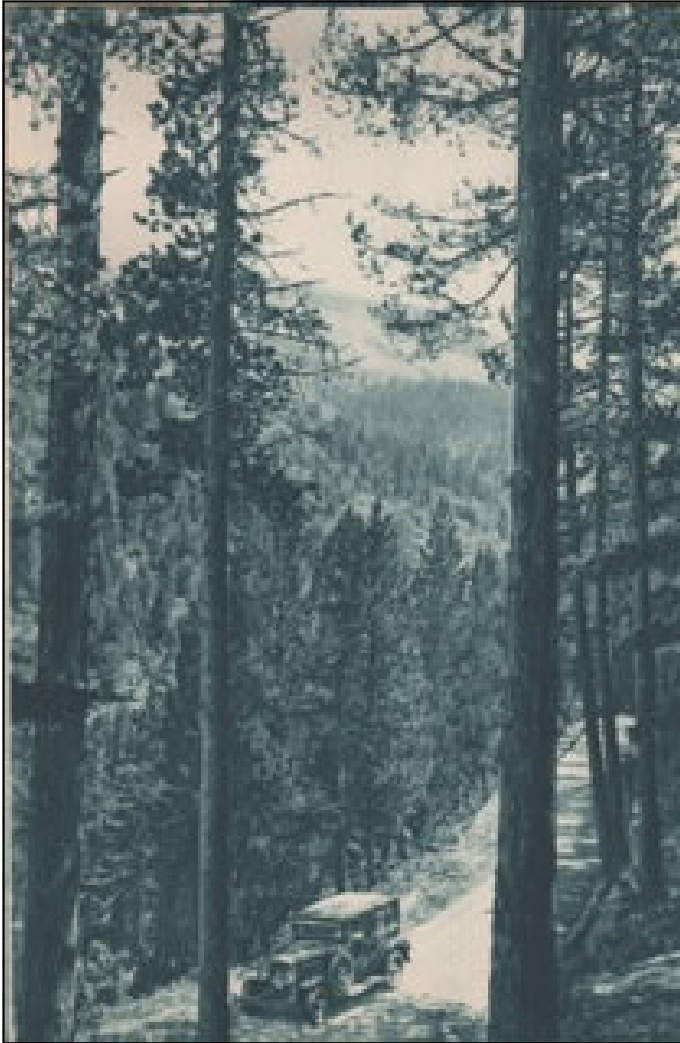
Aquest esplèndid text de promoció és de Víctor Oliva, un dels fills del fundador de la impremta que va editar aquest llibret. Tot un projecte promocional de la Cerdanya.

De les fotografies cal destacar les que mostren el bosc i l'encant natural, així com volen donar a entendre que es tracta d'un país tranquil, de pastures i d'esbarjo, elegant i sumptuós per a famílies molt benestants i de classe alta, però encaminat a un turisme que vulgui interessar-se per la cultura i l'art patrimonial d'un tros del Pirineu català, dit de passada en francès.

Així, les fotografies aporten una visió prou clara d'un territori amb molta llum, de paisatges superbs i de clares referències a un patrimoni, alhora que ensenya com nombrosos estiuers s'han construït xalets per venir-hi a l'estiu i a l'hivern, amb noms i cognoms, que practiquen l'esquí, el polo, l'equitació, i que gaudeixen de contemplar paisatge, bellesa amb un rerefons de cultura rural.

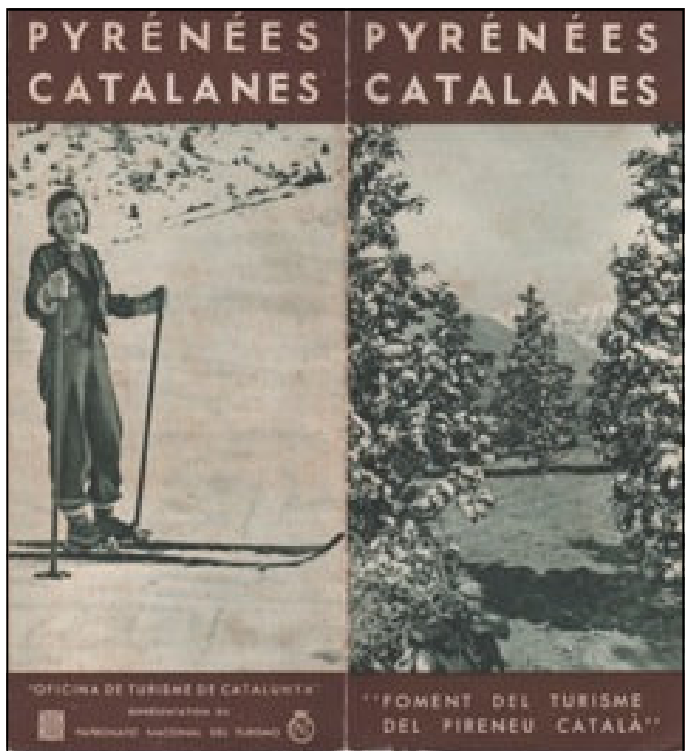
Dins d'aquesta tria sobre llibres i fulletons sobre turisme que van ser editats en un llarg període de temps, quan encara les pistes d'esquí no estaven preparades amb enginy i remuntadors mecànics, podem citar el gran llibre de portades verdes La Cerdanya del que fou president del Centre Excursionista de Catalunya i pirineista d'excepció Cèsar August Torres, que va publicar un seguit de guies de muntanya sota el nom genèric de Pirineu Català, i que avui són un tresor bibliogràfic per les seves descripcions minucioses i minutades escrupolosament. De fet aquestes guies també servien per aquells que volien conèixer els territoris descrits, tot i que no són pensats com a guies

turístiques exclusivament, sinó d'excursions, de coneixement general, però sobretot dels camins muntanyencs per arribar als cims o als indrets destacats del Pirineu triat.

A part d'aquests llibres, també es publicaven alguns tríptics estrictament turístics; és el cas d'aquest que sota el nom genèric de Pyrénées Catalanes (igual que el del llibret mencionat abans) vol informar no solament de la Cerdanya sinó de tot el Pirineu català. Es tracta d'un opuscle editat pel "Foment del Turisme del Pirineu Català", sota la cobertura de la "Oficina de Turisme de Catalunya", que estava representada dins del "Patronato Nacional del Turismo". Segurament fou imprès entre els anys 1933 a 1935 i abarca sis indrets del Pirineu, com Ribes (de Freser), Camprodon, Ripoll, (La) Seu d'Urgell, Puigcerdà i la Vall d'Aran; aquest

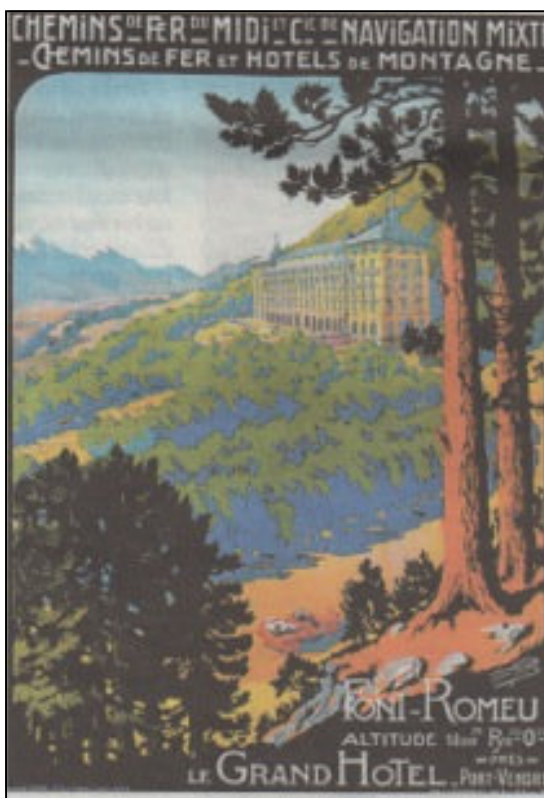
opuscle publicat en francès, n'explica a cada apartat quines són les qualitats turístiques més rellevants, els hotels i també les rutes per anar-hi amb els horaris previstos, fins i tot hi ha els preus diaris en els hotels de cada lloc turístic. Per exemple a Puigcerdà hi trobem els hotels Catalunya (pensió de 9 a 12 ptes), Europa (de 18 a 22,50 ptes), l'Internacional (de 13 a 15 ptes), Tixaire (de 15 a 25 ptes), el Tèrminus (de 12,50 a 15 ptes), o el Santa Maria (de 8 a 15 ptes), entre d'altres. L'opuscle està editat per l'Oficina de Turisme de la Generalitat de Catalunya, que és l'òrgan de "propaganda, informació, reclamacions, rutes, hotels i estacions balnearis, ferrocarrils, excursions en caravana, itineraris, guies e intèrprets". A més, recull l'opuscle les adreces dels serveis d'informació de Barcelona, Portbou, La Jonquera, Puigcerdà i Tarragona, a part del de Madrid i París. Finalment volem destacar com a guia a seguir, que aquest opuscle diu que és editat pel "Foment del Turisme del Pirineu Català" juntament amb els Sindicats d'Iniciativa de Camprodon, Puigcerdà, Ribes, Ripoll, Seu d'Urgell i Vall d'Aran". Pel que fa a Puigcerdà, aquest opuscle deia que era una "veritable capitale des deux Cerdagnes, la ville de PUIGCERDÀ située au seuil de la frontière sur un puy de 1.200 mètres d'altitude, offre les caractères spéciaux des villes frontalières que sont a la fois citadines et gardiennes de leur pittoresque historique. Bien urbanisée, ayant de beaux monuments publics et un grand parc municipal en voie d'aménagement au bord d'un lac magnifique, ceinte d'une délicieuse promenade, PUIGCERDÀ est une des villes les mieux outillées pour plair au touriste les plus exigeant. Entourée de montagnes altières qui s'approchent des trois mille mètres, elle a un climat tonifiant et salubre et possède de magnifiques champs de sport où l'on célèbre des festivals fameux et des concours hippiques, sans oublier ses pistes de golf et de polo."

Per aquesta promoció turística, la mateixa companyia francesa de ferrocarrils va fer construir un magnífic i gegant hotel, anomenat després "El Gran Hotel", que sobresurt i presideix Font-romeu com un castell o fortalesa turística, luxosa i evidentment exigent, però el 1914, precisament quan comença la I Guerra Mundial, era un signe de potència, que França no va despreciar mai. Aquest Gran Hotel, en el qual s'hi hostatjaven personalitats reconegudes, també va servir en el seu moment com a residència pseudomilitar pels ferits de guerra. Avui dia forma part de l'entrellat turístic del gran Font-romeu i és un signe turístic potser massa evident, però la seva silueta ha estat signe promocional de tota la regió, i forma part de l'ensenya turística i dels cartells propagandístics.

Era potser la primera vegada que a la Cerdanya es planificava un pla turístic: és a dir un tren de muntanya amb un hotel adjunt.

Cartell promocional del Gran Hotel de Font-romeu

Però aquesta manera de programar el turisme, no es feia ni conjuntament ni de manera igual, malgrat que si bé Font-romeu era un centre nou en la pràctica de la neu, que no de l'esquí, i que s'anirà construint a poc a poc, mentre que a la Baixa Cerdanya, Puigcerdà ja gaudia d'una merescuda i reconeguda capitalitat, de la qual tenia a prop diversos centres de neu com la Molina i Núria aquesta, però, a l'altre vessant i gaudia d'una xarxa d'hotels de fama que servien per a donar aixopluc a tots els que volien gaudir de la comarca cerdana.

Per això no és estrany que la inauguració del Gran Hotel de Font-romeu no inquietés a la resta d'establiments de Puigcerdà, encara que si bé el gigantisme del Gran Hotel era un edifici sobredimensionat, que feia mal als ulls vist de lluny, encara que ara ja ens hi hem acostumat.

Per altre part, es van publicar alguns cartells per promocionar les zones cerdanes d'interès; per una part Puigcerdà com a capital i centre comarcal de la Cerdanya que si bé era una cruïlla per desenvolupar el turisme català de la banda espanyola, i Font-romeu que recollia l'esforç realitzat durant els anys 1910-1920 per promocionar tot l'entorn de l'Alta Cerdanya, amb l'acabament del Tren Groc que feia enllaçar el tren francès provinent de Perpinyà que arribava a Vilafranca del Conflent amb el de Tolosa de Llenguadoc que arribava a la Tor de Querol. Aquest Tren Groc del qual ara s'ha complert el centenari, és un tren d'alta muntanya, amb cremallera incorporat per abastar el Coll de la Perxa i entroncar tota l'Alta Cerdanya. Això possibilitava que la Cerdanya estava comunicada amb ferrocarril per totes dues parts i per totes les bandes menys per una, que era i és encara la de La Seu d'Urgell.

I en un moment en que l'automòbil encara no era un element a l'abast general de la població, permetia que ja desde Barcelona, Perpinyà o Tolosa de Llenguadoc, així com tot l'entorn del barcelonès es pogués arribar al Pirineu d'una manera confortable i ràpida, comptant que les hores en aquell moment no eren tan importants com ara.

Cartells promocionals (Col.lecció MARC MARTÍ)

comença a bellugar-se el transport per carretera i les línies d'autobusos com l'Anonima Alsina Graells s'anunciaven als diaris amb els seus enllaços.

Estació de La Molina, vers el 1930 amb l'arribada d'esquiadors

Per tot això, no es pas estrany que les primeres promocions sobre esquí i muntanya tinguessin a Núria com un valor afegit, sobretot quan vers el 1930, i potser seguint el model francès del Tren Groc es construí el cremallera que uneix Ribes de Freser amb el santuari de Núria, lloc tranquil i extraordinàriament muntanyenc que gaudia d'un antic i reconegut punt de romiatge (com Font-romeu) des dels dos vessants del Pirineu. Núria ha estat, doncs, lloc sagrat del Pirineu, (juntament amb el Canigó) i corol·lari de manifestacions muntanyenques, al qual només s'hi arriba amb tren o a peu. D'aquí que els cartells sobre Núria fossin reconeguts, variats i plens d'encant. I recordant que en el santuari hi ha una mare de Déu romànica del segle XII. Els cartells sobre Núria tenen un no sé què de modern, sempre amb la imatge del tren o del funicular que pujava fins a l'Hotel Puigmal a 2.200 metres d'alçada.

I tanmateix també la Molina va tenir encara més aviat la seva peculiar propaganda lligada a les pistes d'esquí. Ja a la revista D'açí i d'Allà, de la primavera del 1934, amb la notícia il·lustrada de la seva visita com a Campió mundial d'esquí de Sigmund Ruud a la Molina, és una mostra de l'interès que l'esport de neu despertava dins dels sectors excursionistes del país. La Molina, un indret on no hi havia ni estació, ara (1924) s'ha convertit en Estació Internacional, gràcies a les pistes d'esquí. Fins hi tot abans de la guerra civil, la cooperativa de llet Sali, va registrar una marca de llet condensada amb el nom de La Molina, i encara vers el 1919 també hi hagué una altra llet condensada amb el nom de Núria,² a part de les Granges Núria (carrer Girona de Barcelona), i encara hi ha a les Rambles un establiment anomenat Núria, que serveixen tota classe de begudes i menjars. Tot això demostra com el nom comercial s'estengué, sense comptar també com fou de moda posar a les nenes el nom d'aquesta verge muntanyenca.

Tot aquest canvi també va tenir repercussió en algunes infraestructures; el ferrocarril va arribar el mateix 1924 a Puigcerdà; immediatament alguns mitjans periodístics de la comarca com El Pirineo, en un article a la primera plana, demanava que els francesos acabessin de connectar el seu tren amb el de Puigcerdà per la Tor de Querol, alhora que s'electrificués el tram de Barcelona-Ripoll.³ També es

També els hotels de Puigcerdà es van posar al dia; el Tixaire, per exemple, s'anunciava el 1920 al diari El Pirineo com el Gran Hotel, explicitant "Establecimiento de primer orden, moderna construcción, habitaciones T.C. Todas ventiladas, luz eléctrica, timbres y todo el confort apetecible. Tercero y cuarto piso con magníficas vistas panorámicas de la Cerdaña Española y Francesa. Salones para Piano y Lectura. Comedores con mesas independientes. Cocina francesa y española. Se sirve a todas horas. Baño, Duchas, W.C. Inodoros. Recomendado por RAC de España, TC de Francia y otros. Garage gratis", el director del qual era Ovidi Vidal. Però tres anys més tard el mateix Tixaire s'anunciava a El Pirineo, exposant que estava totalment reformat amb telèfon nº 24, i feia constar que tenia "soberbios y confortables dormitorios. Agua corriente caliente y fria en todas las habitaciones. Cuartos de baño, ducha y servicios inexcusables contiguos a los dormitorios. Calefacción central, completa y espléndidamente surtida de elementos radiadores en todas las piezas del Gran Hotel. Servicio de automóviles y coches para excursiones y en las estaciones del Transpirenaico y de Bourg-Madame, Garage perfectamente surtido. Cámara oscura", tot pensant pels clients que demanaven ja un confort perfeccionat, a l'estil francès.

És clar que tot això, se'n va anar en orris a partir de 1936, i no fou fins el 1940 que es van reorganitzar, els que quedaven, per aixoplugar també l'exèrcit, com va passar amb el mateix Tixaire el 1940-1941; alguns clients que hi anaren després es queixaven de xinxes en les habitacions, com els va passar als

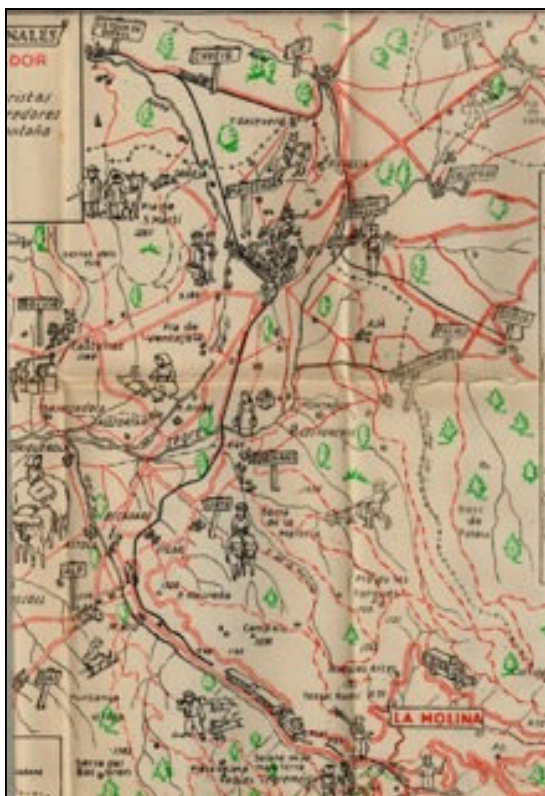
²Vegeu Viader, J., Boatella, J. : Llets condensades catalanes, a Revista de la Societat Catalana d'Història de la Farmàcia, nº 19 agost 2012, pags 7-22

³El Pirineo, any VII, nº 297 de 4 d'octubre de 1925, L'article va signat per Persiles

meus pares, degut a l'estança dels militars i la poca qualitat de la neteja que en aquell moment tenien. La guerra ho havia canviat tot. Inclús per arribar a zones allunyades de la frontera calia un "salvoconducto especial de fronteras" que la policia atorgava en comptagotes.

Però el turisme d'esquí, de muntanya i d'esbarjo anà arribant a Puigcerdà a mesura que les limitacions polítiques per viatjar s'anaren obrint; la tropa s'havia instal·lat a la Molina en barracons, i l'editorial Alpina començava a publicar mapes i guies de muntanya. Sobre la Molina i Núria va ser editada el 1951 amb un exquisit text històric del desenvolupament dels esports de neu i un seguit de camins i pistes a recórrer, així com el bagatge en hotels (Adserà, Xalet del CEC, Sitjar, Ciervo Blanco, Solineu,) i els refugis de molts centres excursionistes. El mapa adjunt a la guia, s'intitula "mapa anecdòtic", sense corbes de nivell, però amb dibuixos alegòrics a cada tram del terreny, el que sembla més un plànol de diversió que de muntanya.

Plànol Alpina "anecdòtic"

En l'apartat de "Notas históricas", la guia descriu una de les primeres excursions a Núria el 1894, en què l'ajuntament de Ribes de Freser els obligava a portar guies (quatre) perquè no els passés res. Fa menció de les primeres proves de trineus i de les baixades amb esquís dels Rasos de Peguera, Matagalls, Ull de Ter i la Collada de Toses, alhora que es reunia el març de 1908 a Perpinyà i Barcelona el I Congrés Internacional de Societats Pirineïstes. El salt a la Molina es va fer a poc a poc i s'alternava en concursos tant a Ribes de Freser, al Taga i Campelles, com a Toses, Pla d'Anyella, fins a Núria, i amb l'arribada del tren a la Molina. Es recorda els primers xalets a la Molina, la poca neu de l'any 1928 i la gran nevada del 1930 que bloquejà el tren i els esquiadors durant tres dies. Per últim, diu que "llegado el esquí a su plenitud, se siente la necesidad de contar con una Federación que regule los actos, dando categoria a este deporte, y cumpliendo una tarea de organización de conjuntos, por encima de la meramente social de las entidades que hasta el presente han desarrollado esta labor." Aquesta Federació es va constituir el 1933.

Però aquesta manera d'explicar els encants de la comarca va arribar fins a tot a la propaganda comercial, com la del Camping "El temple del Sol" de Lles, que en un tríptic a tot color aportava un mapa dibuixat amb detalls simpàtics com bolets, bicicleta de muntaya, etc.

De fet s'acabava una època i en començava una altra que encara no se sabia com seria. Les dificultats econòmiques, polítiques i socials eren creixents en la dècada dels quaranta i cinquanta, i la Cerdanya no canviava pas tant de com els viatgers dels anys vint l'havien trobada. La repressió cultural i política formava part de la vida quotidiana d'una comarca agrícola; la seva inclinació vers una economia de serveis encara no tenia una presència determinant. El franquisme la deixava aïllada i el seu desenvolupament econòmic depenia del turisme, que ara era encara molt minoritari. El Pirineu estava sota l'estat d'ocupació i d'emergència, molt més que les grans ciutats. Llívia era tan sols un enclavament perillós políticament i militarment. La línia P s'estava desenvolupant a marxes forçades durant els anys quaranta i això significava que la frontera era un territori tancat. La propaganda franquista⁴ tenia el Pirineu com a baluard, encara que no ho volgués remarcar...

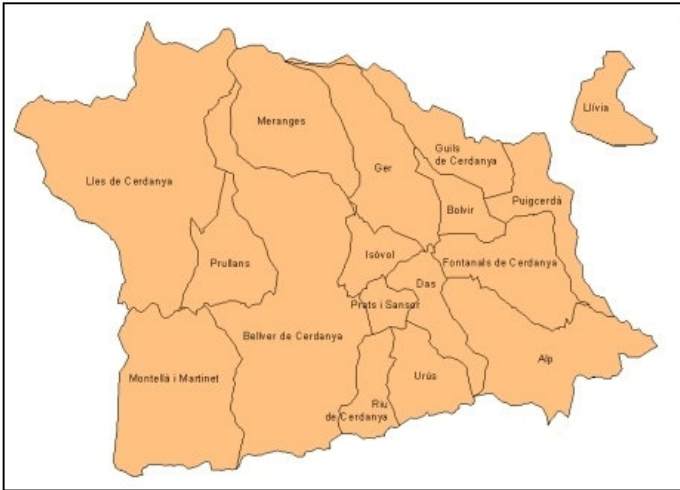

Mapa del Càmping Temple del Sol a Lles

⁴ Cartell de "La Frase Quincenal" departamento de Propaganda 1 de marzo 1949.

Fusions de municipis: una solució?

Per Manel Figuera i Abadal

En plena crisi com ens trobem, la fusió de municipis a l'Estat espanyol i la supressió d'alguns consells comarcals amb el replantejament estructural dels altres a Catalunya són dues mesures que es debaten dins l'estament polític i en boca d'un bon nombre de persones. La primera és una proposta del Govern central mentre que la segona surt de la mateixa Generalitat. Sobre la segona mesura, estic d'acord que se suprimeixin els consells comarcals del Barcelonès i de l'àrea metropolitana de Barcelona, així com altres que tenen dintre del seu àmbit ciutats en què els seus ajuntaments assumeixen una sèrie de competències que afecten tot el territori de la comarca. En canvi, amb les reestructures que calgui i que caldria analitzar, considero que s'han de mantenir a les altres comarques catalanes i especialment a les pirinenques, ja que el duen a terme una sèrie de serveis —transport escolar, serveis socials, deixalleria...— que haurien d'assumir els municipis.

La primera mesura, la de fusionar municipis, d'entrada pot semblar positiva perquè, certament, comportaria uns disminució d'alcaldes, de regidors, de funcionariat i d'altres treballadors públics, amb l'estalvi econòmic consegüent. Però depenent de la quantitat límit, que oscil·laria entre els 20.000 i els 50.000 habitants, en territoris poc poblats, com el de les comarques pirinenques, aquesta reducció afectaria comarques senceres fins al punt que hi hauria un únic municipi. A la nostra comarca, els disset municipis de la part espanyola passarien a ser un de sol. De sortida, doncs, la mesura ens afectaria notablement i distorsionaria la manera de viure, amb una sèrie de desplaçaments a Puigcerdà per a tràmits comuns en el nostre ajuntament.

L'error, semblant al d'altres reformes com l'etern debat de la llei electoral, neix del fet que la decisió, presa lluny del territori que la mesura afectaria, no hagi tingut en compte aquest mateix territori. El canvi es basa en un sol criteri, el nombre d'habitants, i no preveu com es distribueixen aquests habitants, si viuen al cap del municipi o en nuclis agregats, si es troben concentrats o bé dispersos, si per accedir al lloc on viuen cal recórrer pocs o molts quilòmetres... És cert que al Pirineu, i Cerdanya no n'és cap excepció, hi ha municipis que no arriben al centenar d'habitants, però és també cert que l'extensió dels seus termes és gran i que gestionar el seu territori no és fàcil. Altres exemples són els termes grans amb molts agregats i molts quilòmetres de carreteres locals que s'han de mantenir en bon estat, treure'n de neu a l'hivern, amb nuclis on s'hi ha de garantir el subministrament d'aigua i de llum, el servei de neteja, la recollida d'escombraries...

I més enllà d'aquests aspectes, hi afegeixo el de la pèrdua d'identitat. Qui recorda, avui, els municipis que es van fusionar durant els anys seixanta i setanta? Molts havien tingut escola. Quan un ajuntament desapareix hi ha un alt risc d'abandonament, la població es desplaça als nuclis millor comunicats, amb més serveis, i aquests pobles perden l'ànima. Al Pirineu, i per tant a Cerdanya, que hi hagi els òrgans de gestió i de comandament a prop de casa és vital perquè aquest fet acostia alcaldes i regidors als veïns, facilita la solució de problemes gràcies a aquesta proximitat. Al meu entendre, per estalviar hi ha altres mesures com la reducció de regidors als ajuntaments, la reducció també fins i tot la supressió dels seus sous si aquestes persones tenen altres ingressos o no es dediquen exclusivament a les tasques municipals —cada cas és diferent i no es pot generalitzar, tot i que sí regular—, compartir secretaris, mancomunar serveis... I aquí hi entren de nou els consells comarcals, que haurien de representar tots els municipis de la seva comarca, per garantir aquest equilibri. Per tant, llevat de casos concrets, aïllats i que s'haurien d'estudiar, estic en contra de les fusions de municipis tal com s'han plantejat, i menys a Cerdanya i al Pirineu.

Conferència: Nens en moviment. L'obesitat infantil.

Dissabte, dia 21 d'abril, a les 18h, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà va tenir lloc un acte organitzat conjuntament pel Grup de Recerca de Cerdanya i per l'Hospital de Puigcerdà, consistent en una conferència, a càrrec de la Dra. Montse Carrera, sobre l'obesitat infantil.

La Dra. Carrera va presentar el programa "Nens en moviment" que s'ha dut a terme a l'Hospital de Puigcerdà i que consisteix en una sèrie d'exercicis i d'estudi d'hàbits d'alimentació, d'exercici i psicològics en treball conjunt amb els nens i amb els seus pares.

Aquest programa ha tingut molt d'èxit tant a Catalunya com a la Cerdanya i es va proposar també la implantació de programes més ambiciosos que requereixen la col·laboració de tota la comunitat i dels Ajuntaments dels llocs on es desenvolupen aquests nous programes.

Presentació del llibre: "Entre el record i l'oblit: memòria de la Guerra Civil i l'exili català al Quebec"

Dijous, dia 28 de juny, a les 20,15, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà va tenir lloc la presentació del llibre: "Entre el record i l'oblit: memòria de la Guerra Civil i l'exili català al Quebec".

A l'acte van intervenir, Enric Quílez, president del Grup de Recerca de Cerdanya, organitzador de l'acte, els autors del llibre, vinguts expressament de París i del Quebec: Èric Viladrich, Ignasi Cos, Carme Casanovas i Francine Nadal. A continuació, l'historiador cerdà, Jean-Louis Blanchon va glossar el que va representar la retirada de les tropes republicanes per Cerdanya cap a França i la posterior evolució de la situació militar i política. Finalment, va cloure l'acte, l'alcalde de Puigcerdà, Albert Piñeira.

Cataríada 2012

Dissabte, 30 de juny, a les 20h, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà va tenir lloc la conferència: "Els comtats pirinencs i la política occitana de la Corona d'Aragó", a càrrec de l'historiador alturgellenc Carles Gascon, dins del marc de la I Cataríada.

En Carles Gascon va explicar la política dels reis de la corona catalanoaragonesa vers Occitània, així com els diferents lligams matrimonials i de vasallatge que van desembocar en una efímera creació d'un gran estat catalano-occità a tots dos costats del Pirineu poc abans de la batalla de Muret, sota el regnat del rei Pere I.

La conferència va ser seguida per força públic.

Conferència: L'ós al Pirineu

Divendres, 27 de juliol, a les 21,30 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, va tenir lloc la conferència: "L'ós bru al Pirineu" a càrrec del biòleg Santiago Palazón, organitzat pel Grup de Recerca de Cerdanya.

La conferència, que va ser seguida per nombrós públic, va tractar sobre el programa de reintroducció de l'ós bru al Pirineu i del seu seguiment.

Santiago Palazón treballa per la Conselleria d'Agricultura i ha estat al capdavant del programa de reintroducció de l'ós bru al Pirineu des del començament.

En finalitzar la conferència, el públic va formular força preguntes sobre l'ós, el cost del programa i sobre la possibilitat que l'ós bru acabi arribant a la Cerdanya.

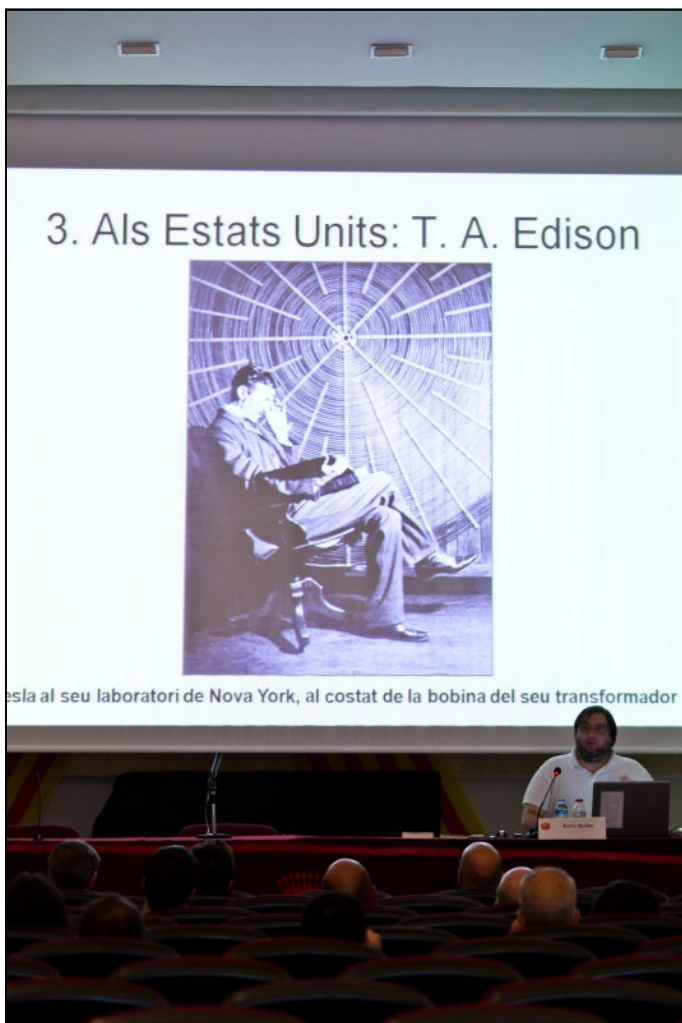
Tesla, el geni oblidat

Dissabte, 28 de juliol de 2012, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà, va tenir lloc la conferència: "Tesla, el geni oblidat", a càrrec del president del Grup de Recerca de Cerdanya, el Sr. Enric Quílez i Castro.

Nikola Tesla va ser el pare de la tecnologia elèctrica moderna i entre els seus invents es compta la ràdio, el corrent altern, el motor d'inducció elèctrica, el fluorescent, els motors trifàsics o la bobina d'alta freqüència.

La conferència va ser seguida per nombros públic que van formular força preguntes un cop concloua la conferència.

Les mines de la Cerdanya

Dilluns, 30 de juliol de 2012, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà va tenir lloc la conferència: "Les mines de Cerdanya", a càrrec de Marc Gassió.

Aquesta conferència forma part del *Cicle de Joves Investigadors de Cerdanya*, que organitza el *Grup de Recerca de Cerdanya*, on s'exposen treballs de recerca de Batxillerat de l'IES *Pere Borrell*.

El Marc va parlar de les diferents explotacions mineres de la comarca, tant de les de galeria com de les de cel obert, de minerals de ferro, manganès i carbó, dels quals va portar mostres a la sala.

També va realitzar un experiment amb aigua oxigenada i manganès, que produïa una reacció exotèrmica molt visible i que permetia separar les mostres amb i sense manganès.

La conferència va ser força concorreguda i el públic assistent va fer moltes preguntes en acabar la conferència.

Santa Maria de Puigcerdà, 75 anys sense església

Dimarts, dia 31 d'agost, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà, va tenir lloc la conferència: "Santa Maria de Puigcerdà, 75 anys sense església", a càrrec de Judit Calveras.

Aquesta conferència forma part del I Cicle de Joves Investigadors de Cerdanya, que organitza el Grup de Recerca de Cerdanya, on s'exposen treballs de recerca de Batxillerat de l'IES Pere Borrell. Aquest treball ha estat premiat per la Universitat de Girona, la Universitat de Vic, la UPC i pel Col·legi d'Arquitectes.

La Judit va exposar les fonts d'informació amb què va reconstruir virtualment l'església de Santa Maria de Puigcerdà, derruïda durant la Guerra Civil pels anarquistes capitanejats pel Cojo de Málaga i ens va oferir un recorregut virtual en 3D per l'interior i l'exterior de l'església modelada amb un programa que permet fer aquest tipus de reconstruccions.

La conferència va ser molt concorreguda, al voltant de cent persones, que van omplir la Sala de Convencions i que van fer multitud de preguntes en acabar la conferència.

Llacs de Cerdanya

Divendres, dia 3 d'agost, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà, va tenir lloc la conferència: "Llacs de Cerdanya: activitats lúdiques i esportives", a càrrec d'Ermengol Orriols.

Aquesta conferència forma part del I Cicle de Joves Investigadors de Cerdanya, que organitza el Grup de Recerca de Cerdanya, on s'exposen treballs de recerca de Batxillerat de l'IES Pere Borrell.

L'Ermengol va mostrar-nos com s'havia realitzat el treball, consistent a visitar tots els estanys de la Cerdanya, tant els naturals com els artificials, prendre mesures i determinades dades dels estanys (com la temperatura), observar l'estat de conservació de l'entorn, dades sobre la flora i la fauna autòctones, així com informació sobre les activitats regulades que s'hi poden realitzar.

El treball ha estat recollit en un CD, on es poden consultar totes les fitxes de les excursions als diferents estanys.

També ens va mostrar un seguit de recorreguts virtuals d'aquestes excursions a través del Google Earth.

La conferència va ser força concorreguda, es van fer algunes preguntes per acabar d'esclarir alguns punts de la xerrada.

Les cèl·lules mare

Dissabte, 4 d'agost, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, va tenir lloc la conferència: "Les cèl·lules mare" a càrrec de la doctora Marta Torrabadella, organitzat pel Grup de Recerca de Cerdanya.

La conferència, que va ser seguida per nombrós públic, va tractar sobre què són les cèl·lules mare i sobre els diferents usos terapèutics que aquestes tenen a l'actualitat, centrant-se sobre tot en els usos de les cèl·lules mare del cordó umbilical.

La Dra. Marta Torrabadella treballa al Banc de Teixits i Sang de Catalunya.

En finalitzar la conferència, el públic va formular força preguntes sobre el tema, tant sobre qüestions de caràcter científic, com de tipus ètic.

La flora de Prats i Sansor

Diumenge, 5 d'agost, a les 20 hores, al Local Social de Prats, va tenir lloc la conferència: "La flora del municipi de Prats i Sansor" a càrrec del president del Grup de Recerca de Cerdanya, organitzat pel municipi de Prats i Sansor i Amics de l'Ermida de Sant Salvador de Predanies.

La conferència, que va ser seguida per una seixantena de persones, va tractar sobre una mostra representativa de les diferents espècies florals del municipi, sobre anècdotes relacionades amb les flors i sobre alguns dels seus usos tradicionals.

En finalitzar la conferència, el públic va poder formular preguntes sobre el tema.

L'or dels ceretans. Les activitats mineres d'època romana

Dijous, dia 9 d'agost, a les 19 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, va tenir lloc la conferència: *"L'or dels ceretans. Les activitats mineres d'època romana a la Vall del Segre"*, a càrrec de l'historiador Oriol Olesti.

Olesti va parlar de les fonts literàries antigues que parlen dels ceretans, dels diferents jaciments arqueològics excavats a la comarca, així com de les darreres troballes en aquest. Tanmateix, va introduir el tema de les possibles explotacions mineres romanes d'or a la Cerdanya, les seves ubicacions i la importància que possiblement varen tenir en el desenvolupament econòmic de la Llúvia romana.

Aquesta conferència, organitzada pel Grup de Recerca de Cerdanya, forma part del cicle "Recerca't" i va ser seguida per nombrós públic.

Les gramínies de Cerdanya

Dissabte 18 d'agost, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, va tenir lloc la conferència "Les gramínies de Cerdanya", a càrrec del botànic Ferran Lloret, organitzat pel Grup de Recerca de Cerdanya.

La conferència va tractar sobre l'origen de les gramínies, la seva ubicació dins del regne vegetal, les seves característiques morfològiques i la seva distribució territorial. També es va parlar d'algunes gramínies domesticades comunes, com el blat, l'arròs, l'ordi o el blat de moro i es va il·lustrar amb profusió de fotografies de diferents tipus de gramínies.

La conferència va ser seguida per abundant públic que, en acabar la conferència, van poder formular preguntes sobre la temàtica exposada.

Aquesta xerrada té lloc dins del cicle Recerca't que durant l'estiu organitza el GRC.

IV Trobada de Poesia i Música d'Estiu

Diumenge, 19 d'agost, a les 21,30 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, el Grup de Recerca de Cerdanya va organitzar la IV Trobada de Poesia i Música d'Estiu.

La trobada va constar de tres blocs de poesia: els dos primers, dedicats a poemes relacionats amb l'estiu i el tercer, a poemes de l'escriptor R. Blasi i Rabassa. Els poemes van ser recitats pels rapsodes Enric Quílez, Francesc X. Estaban, Manel Figuera, Jaume Piguillem i Teresa Pérez de Rozas.

La jornada va ser amenitzada amb acompanyament musical a la guitarra per Dragos Fotescu i al piano, per l'Arnau Balcells.

A dalt: Arnau Balcells. A baix: Dragos Fotescu

Els castells de Puigcerdà, Querol i Torre Cerdana

Dimecres, dia 22 d'agost, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, va tenir lloc la conferència: "Els castells de Puigcerdà, Querol i Torre Cerdana", a càrrec dels historiadors i arxivers Erola Simon i Lluís Obiols.

Els ponents van fer una cronologia ordenada de les diferents referències de les fortificacions esmentades i de la seva evolució al llarg del temps, així com de les diferents fortificacions militars que hi va haver a la Vila de Puigcerdà.

Aquesta conferència, organitzada pel Grup de Recerca de Cerdanya, forma part del cicle "Recerca't" i va ser seguida per nombros públic.

Diagnòstic molecular del càncer de cervell

Dimarts, dia 28 d'agost, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, va tenir lloc la conferència: *"Diagnòstic molecular de càncer de cervell"*, a càrrec del doctor en Bioquímica Xavier Castells i Domingo.

El ponent va explicar quins tipus de càncer de cervell es coneixen actualment, els diferents graus de malignitat, els mètodes clàssics de diagnòstic de l'enfermetat i les noves recerques basades en el diagnòstic molecular que s'estan investigant a l'actualitat.

Aquesta conferència, organitzada pel Grup de Recerca de Cerdanya, forma part del cicle "Recerca't" i va ser seguida per una trentena de persones.

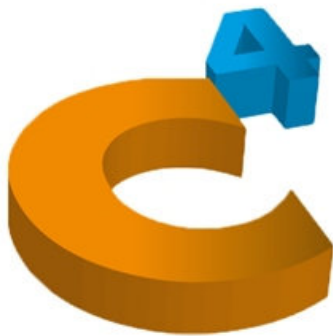
El parlar de Cerdanya

Dissabte, dia 1 de setembre, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, va tenir lloc la conferència: *"El parlar de Cerdanya"*, a càrrec de Manel Figuera i Abadal, mestre, lingüista, responsable a la Cerdanya del *Consorci de Normalització Lingüística del Català*, escriptor reconegut de guies de muntanya, novel·la i poesia, membre del GRC i actual president de l'associació *Llibre del Pirineu*.

El ponent va situar el parlar cerdà dins dels parlars limítrofs amb el català septentrional o rosellonès, va remarcar els principals trets fonètics, morfològics i sintàctics del cerdà i va exposar alguns exemples de lèxic i frases fetes pròpiament cerdanes, fent participar el públic.

Aquesta conferència, organitzada pel Grup de Recerca de Cerdanya, tanca el cicle "Recerca't" i va ser seguida per una trentena de persones, les quals van fer força preguntes en concloure la conferència.

Club de Ciència i Cultura de Cerdanya

El **C⁴**, **Club de Ciència i Cultura de Cerdanya**, és una iniciativa del Grup de Recerca de Cerdanya per promocionar la recerca, la divulgació científica i la promoció de la cultura ceretana i pirinenca mitjançant un sistema de microaportacions particulars per poder desenvolupar el projecte divulgatiu i de recerca que capitaneja el Grup de Recerca de Cerdanya.

Fer-te soci del **C⁴** et permetrà obtenir informació de primera mà de les novetats del món de la recerca i la cultura generades pel Grup de Recerca de Cerdanya i tots els projectes que fomenta i participa l'associació i les entitats amb les quals col·labora.

El Grup de Recerca de Cerdanya és una associació sense ànim de lucre que organitza activitats culturals i científiques gratuïtes i obertes a tothom principalment en l'àmbit natural de la comarca de la Cerdanya.

Avantatges de fer-te soci del **C⁴**:

- **Agenda d'activitats**: Rebràs puntualment l'agenda d'activitats del Grup de Recerca de Cerdanya i de les entitats que hi col·laboren directament al teu correu electrònic.
- **Sortejos**: Participaràs automàticament a diferents sortejos de llibres d'interès pirinenc signats per l'autor o lots de llibres.
- **Revistes del Club C⁴ i el GRC**: Rebràs avisos de la publicació de les revistes en línia "Ker" i "Querol", editades pel Grup de Recerca de Cerdanya.
- **Butlletí del Club C⁴**: El rebràs cada mes amb totes les novetats i activitats del Grup de Recerca. I si ho prefereixes, també ho pots consultar en format digital a la nostra pàgina web.
- **Web del GRC**: Per estar informat en tot moment de l'oferta cultural que t'ofereix el Grup de Recerca a través del C⁴, et recomanem que visitis regularment la nostra pàgina web, on sempre hi trobaràs la informació, la programació i les ofertes culturals més actualitzades.
- **Compromís social del C⁴**: Col·laboraràs amb la quota d'associat en la divulgació científica i cultural de Cerdanya i la incentivació de projectes de recerca sobre la comarca i el seu entorn.

La quota anual de soci és de 30€.

Ompli la butlleta amb les teves dades i rebràs el teu carnet físic en un termini de 2 mesos directament a casa teva.

Butlleta d'inscripció

Nom: _____ Cognoms: _____

Adreça: _____

Població: _____ C.P.: _____ Província: _____

Telèfon: _____ E-mail: _____

Data de Naixement: _____ NIF: _____

Dades bancàries

Titular: _____

Banc/Caixa: _____

CCC: _____ - _____ - ____ - _____

Data _____ i _____ signatura: _____

Podeu enviar aquesta butlleta per correu electrònic a l'adreça grup@recercacerdanya.org o bé dipositar-la a l'urna que trobareu a les nostres activitats.

Política de protecció de dades personals

Per tal de complir l'article 21 de la Llei de serveis de la societat de la informació i del comerç electrònic, que prohibeix l'enviament de comunicacions comercials mitjançant correu electrònic que prèviament no hagin estat autoritzades pels destinataris, i de la Llei Orgànica 15/1999 de protecció de dades de caràcter personal, l'Associació Grup de Recerca de Cerdanya entén que, en el moment d'emplenar aquest formulari, l'usuari es considera suficientment informat de les finalitats de la recollida de les seves dades personals i del tractament que se'n derivarà. Llevat d'indicació expressa en sentit contrari, aquestes dades s'integraran als fitxers de l'Associació Grup de Recerca de Cerdanya per al seu tractament amb les finalitats que s'indiquin en cada cas. Els interessats podran exercir els seus drets d'accés, rectificació, oposició i cancel·lació adreçant-se a la Secretaria de l'Associació Grup de Recerca de Cerdanya (grup@recercacerdanya.org).

